

**Eduskunnan
pankkivaltuuston
kertomus
2005**

Helsinki 2006

K 10/2006 vp

**EDUSKUNNAN
PANKKIVALTUUSTON KERTOMUS
2005**

EDUSKUNNALLE

HELSINKI 2006

ISSN 1237-4334

EDITA PRIMA OY, HELSINKI 2006

SISÄLLYS

	Sivu		Sivu
RAHAPOLITIIKKA JA TALOUS	5	Tilinpäätöksen liitteet	24
Euroopan keskuspankin rahapolitiikka ja euroalueen talous	5	Tilinpäätöksen kommentit	26
Maailmantalouden kehitys	5	Taseen kommentit	28
Euroalueen kehitys.....	6	Tuloslaskelman kommentit	30
Euroalueen julkinen talous	9	SUOMEN PANKIN HALLINTO JA PANKKIVALTUUSTON KÄSITTELEMIÄ ASIOITA	33
Uudet jäsenmaat ja EMU	10	Johdanto	33
Euroalueen hintavakaus.....	11	Lainsäädäntöuudistuksia	33
EKP:n rahapoliittiset päätökset ja korko-kehitys	12	Hallinto	34
Euron ulkoisen arvon kehitys.....	13	Johtokunta.....	34
Rahan määrän ja luotonannon kasvu euroalueella.....	13	Pankkivaltuuston kokoonpano	35
Suomen talous vuonna 2005	13	Tilintarkastajat	35
Kansantalouden kehitys.....	14	Tilintarkastus.....	36
Julkinen talous.....	15	RAHOITUSTARKASTUS	37
Hintavakaus Suomessa ja EKP:n rahapolitiikka	16	Johdanto	37
SUOMEN PANKIN TOIMINTA	18	Rahoitusmarkkinoiden vakaus ja Rahoitustarkastuksen toiminta	38
Kansainvälinen toiminta	18	Rahoitusmarkkinoiden kehitys kertomusvuoden aikana	38
Valuuttavaranto	19	Rahoitustarkastuksen toiminnalle asetettujen tavoitteiden toteutuminen	39
Rahoitusmarkkinoiden vakausanalyysi ja yleisvalvonta	19	– EU-tason sääntely.....	39
Rahahuolto.....	20	– Pohjoismainen rahoitusmarkkinaintegraatio	40
SUOMEN PANKIN TILINPÄÄTÖS	21	Rahoitustarkastuksen toiminnan yleinen tehokkuus ja voimavarojen riittävyys.....	40
Tase	21	Eduskunnan pankkivaltuuston arvio	
Tuloslaskelma	23	Ratan toiminnasta	40

Kertomuksen luvut perustuvat
helmikuussa 2006 käytettävissä
olleisiin tietoihin.

RAHAPOLITIikka JA TALOUS

Euroopan keskuspankin rahapolitiikka ja euroalueen talous

Vuonna 2005 maailmantalous jatkoi jo muutama vuodelta kestänyttä ripeää kasvuaan: kasvua oli kertomusvuoden aikana runsaat 4 %. Suurista talouksista kasvu oli nopeaa Yhdysvaltain ja Japanin lisäksi myös Kiinassa, Venäjällä ja Intiassa. Merkittävän poikkeuksen kansainvälisen talouden suotuisasta kehityksestä muodosti edelleen euroalue, jossa talouskasvu jatkui hitaana. Euroalueen kokonaistuotannon kasvuvauhti jopa hidastui hieman vuoden 2004 vauhtiin verrattuna ja jäi vuonna 2005 noin 1½ prosenttiin.

Hintavakauden suhteen euroalueen tilanne ei muuttunut. Alueen inflaatiiovauhti on jo usean vuoden ajan ollut hieman yli 2 %. EKP:n inflaatiotavoite on siten pääpiirteissään toteutunut. Hieman ongelmallista on kuitenkin ollut se, että inflaatio on jatkuvasti ollut 2 prosentin viitearvoa nopeampi. Näin kävi myös vuonna 2005: inflaatio oli 2,2 %. Merkittävin inflaatiota kiihdyttänyt tekijä oli raakaöljyn maailmanmarkkinahintojen voimakas nousu. Euron ulkoinen arvo pysyi suhteellisen vakaana kertomusvuoden aikana. Euro vahvistui vuoden 2004 aikana selvästi, ja sen kurssi nousi vuoden 2004 lopulla jopa 1,35 dollariin. Vuoden 2005 aikana euron arvo heikkeni hieman tähän huippuarvoon verrattuna, mutta pysytteli keskimäärin samalla tasolla kuin edellisenä vuonna.

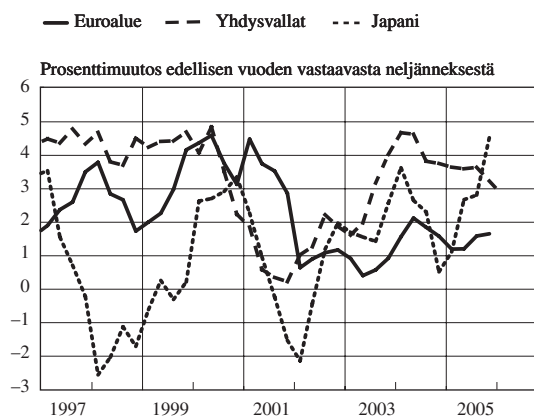
EKP:n rahapolitiikka oli lähes koko kertomusvuoden ajan passiivista. EKP ei käynnistänyt samanlaista ohjauksenkorkojen asteittaista nostamista kuin Yhdysvaltain keskuspankki, joka aloitti rahapolitiikan kiristämisen jo vuonna 2004. EKP nosti ohjauksenkorkoaan vasta joulukuussa 2005. Siten EKP:n rahapolitiikka pysyi varsin keveänä koko kertomusvuoden ajan. Matalien korkojen politiikan jatkaminen euroalueella oli perusteltua, koska alueen talouskasvu pysyi hitaana eikä inflaatio kiihtynyt.

Maailmantalouden kehitys

Euroalueen talouden taantuma vuosina 2001–2003 oli osa maailmanlaajuista taloudellisen kasvun hidastumista. Myös muiden suurten talouk-

sien, kuten Yhdysvaltain ja Japanin, kehitys oli heikkoa vuosina 2001 ja 2002. Vuodesta 2002 lähtien kasvu on kuitenkin ollut euroalueella selvästi hitaampaa kuin Yhdysvalloissa ja Japanissa, joissa talous alkoi elpyä jo vuonna 2002 (kuvio 1). Euroalueella varsinaista elpymistä ei ole nähty, vaan alueen talous siirtyi verraten pitkäaikaiseen hitaan kasvun kauteen. Vuosien 2001–2005 keskimääräiseksi talouskasvuksi euroalueella muodostuu noin 1½ %, joka on selvästi hitaampi vauhti kuin muissa suurissa talouksissa. Hitaan kasvun vuoksi myös euroalueen työttömyys on pysytellyt huomattavana. Tässä suhteessa tosin kehitys kääntyi parempaan päin: hitaasta kasvusta huolimatta euroalueen keskimääräinen työttömyys supistui vuoden 2005 aikana ja vuoden keskimääräiseksi työttömyysasteeksi tuli 8½ %. Luku oli kuitenkin lähes kaksinkertainen Yhdysvaltain tai Japanin vastaavaan lukuun verrattuna.

Kuvio 1. Kokonaistuotanto

Lähteet: Euroopan keskuspankki, Bureau of Economic Analysis (BEA) ja Economic and Social Research Institute (ESRI), Japani.

Maailmantalouden nopea kasvu ei kertomusvuoden aikana ollut vain Yhdysvaltain talouden varassa. Myös suuret kehittyvät taloudet, kuten Kiina, Intia ja Venäjä, olivat vahvassa kasvussa. Niiden lisäksi myös muut Euroopan ulkopuoliset merkittävät teollisuusmaat Australia ja Kanada sekä itäisen Aasian pienemmät taloudet, kuten Taiwan ja Korea, kasvoivat ripeästi. Erityisen

nopeaa oli Kiinan talouden kasvu. Kiinan kokonaistuotanto kasvoi noin 9 %. Pitkään jatkuneen nopean kasvun ansiosta Kiinasta tuli vuonna 2005 maailman neljänneksi suurin talous Yhdysvaltain, Japanin ja Saksan jälkeen. Kiinan vaikutus maailmantalouden kasvuun oli merkittävä sen talouden suuren koon ja poikkeuksellisen nopean kasvun ansiosta.

Kiinan vientivetoinen kasvu ja suuri vaihtotaseen ylijäämä ovat jo pitkään luoneet paineita maan valuutan vahvistumiseen. Kiinan keskuspankki on kuitenkin torjunut nämä paineet pääomanliikkeitä säätelemällä. Kertomusvuoden aikana tapahtui kuitenkin tässä suhteessa merkittävä periaatteellinen muutos, kun Kiina antoi valuuttansa revalvoitua noin 3 % suhteessa Yhdysvaltain dollariin. Muutos oli kuitenkin vähäinen eikä sellaisenaan riittä ratkaisemaan Kiinan ja Yhdysvaltain välisen kaupan suurta epätasapainoa.

Yhdysvaltain talouskasvu jatkui vuonna 2005 voimakkaana. Maan nopean kasvun taustalla vaikuttivat edelleen selvästi sisäiset tekijät, eli kasvu perustui kotimaisen kysynnän voimakkaaseen lisääntymiseen. Yhdysvaltain keskuspankki tuki kotimaisen kysynnän kasvua vuosina 2001–2004 erittäin keveällä rahapolitiikalla. Keskuspankki Federal Reserve aloitti kuitenkin jo keväällä 2004 ohjauskorkonsa asteittaisen nostamisen. Poliittikaa jatkettiin vuonna 2005. Siten ohjauskorko nousi puolentoista vuoden aikana 1 prosentista 4,25 prosenttiin. Ohjauskorkojen noususta huolimatta pitkät markkinakorot eivät kuitenkaan nousseet merkittävästi ja rahapolitiikka pysyi edelleen verraten keveänä. Liittovaltion finanssipolitiikka oli myös edelleen elvyttävää, vaikka edellisvuosina tehtyjen suurten verohelpotusten vaikutus alkoi vaimentua. Yksityisen kulutuksen kasvu jatkui vahvana, ja myös yritysten investoinnit kasvoivat. Hyvän reaalityaloudellisen kehityksen käänköpuolena olivat Yhdysvaltain talouden kasvavat epätasapainot.

Yhdysvaltain vaihtotaseen vaje kasvoi ennätyskelliseen yli 750 miljardiin dollariin (eli noin 6½ prosenttiin bruttokansantuotteesta). Maan voimakas talouskasvu johti myös siihen, että inflaatio kiihtyi yli 3 prosenttiin vuonna 2005. Julkisen talouden alijäämä sen sijaan supistui Yhdysvalloissa kertomusvuoden aikana. Tähän oli syynä ennakoitua suurempi verotulojen kasvu.

Maailmantalouden nopeaan kasvuun liittyi vakavia epävarmuustekijöitä. Niistä merkittävin oli raakaöljyn maailmanmarkkinahinnan nopea nousu, joka jatkui vuonna 2005. Öljyn hinta nousi vuoden loppupuolella uuteen ennä-

tykseen, kun tynnyrihinta ylitti 70 dollarin rajan. Hinta oli 20 dollaria enemmän kuin edellisvuotinen huippuarvo. Öljyn hintaa seurasivat myös useiden muiden raaka-aineiden hinnat. Niinpä raaka-aineiden euromääräiset maailmanmarkkinahinnat kohosivat vuoden 2005 aikana noin 30 %. Tämä oli merkittävin yksittäinen hintatasoa nostanut tekijä.

Öljyn ja muiden raaka-aineiden hintojen voimakkaan nousun taustalla on sekä kysyntä- että tarjontatekijöitä. Kiinan nopea talouskasvu on lisännyt tuntuvasti öljyn ja muiden raaka-aineiden kysyntää viime vuosina. Sama vaikutus on ollut myös Yhdysvaltain vahvana jatkuneella kotimaisen kysynnän kasvulla. Samaan aikaan joidenkin öljyntuottajamaiden sisäiseen kehitykseen on liittynyt poliittisia epävarmuustekijöitä ja Euroopan kannalta tärkeä Pohjanmeren öljyntuotanto on alkanut supistua. Lisäksi öljynjalostuskapasiteetista on pulaa.

Yhdysvaltain inflaatio kiihtyi vuonna 2005 selvästi euroalueen inflaatiota nopeammaksi (taulukko 1). Japanissa sen sijaan jatkui lievä deflaatio edellisvuosien tapaan. Euroalueen talouskasvu oli hidasta, mutta julkisen talouden tasapainon suhteen alueen tilanne oli selvästi parempi kuin muissa suurissa talouksissa (ks. taulukko 1). Yhdysvaltain ja Japanin budjettivajeet olivat kestävämmällä tasolla. Euroalueen ja Japanin vaihtotaseet olivat ylijäämäisiä. Muita suuria talouksia heikomman talouskasvun lisäksi myös työllisyyden kehitys oli euroalueella edelleen selvästi heikompi, mikä näkyi huomattavampana työttömyytenä kuin Yhdysvalloissa ja Japanissa.

Taulukko 1. Maailmantalouden kehityksen keskeisiä lukuja vuonna 2005

	Euroalue	Yhdysvallat	Japani
BKT:n kasvu, %	1,3	3,5	2,8
Työttömyysaste, %	8,6	5,1	4,5
Kuluttajahintojen nousuvauhti, %	2,2	3,3	-0,2
Vaihtotase, % BKT:stä	0,0	-6,2	3,5
Julkisen talouden tasapaino, % BKT:stä	-2,9	-3,9	-6,5

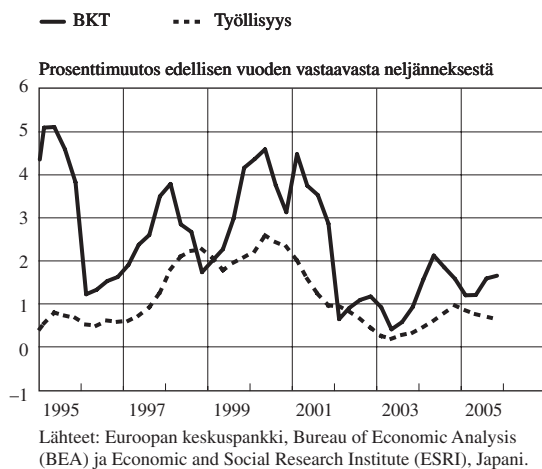
Lähde: Eurostat.

Euroalueen kehitys

Euroalueen taloudellinen kasvu jatkui kertomusvuonna edelleen hitaana. Se, mikä vuonna 2001

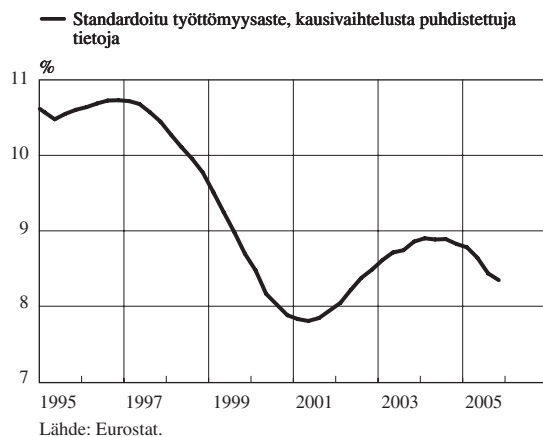
näytti ohimenevältä taantumalta, on pitkittynyt jo viisi vuotta kestäneeksi hitaan kasvun kaudeksi. Euroalueen talous ei ole näinä vuosina ollut varsinaisessa taantumassa, mutta toisaalta talouskasvu on ollut jatkuvasti toivottua hitaampaa eikä varsinaisesta nousukaudesta ole voitu puhua. Vuosina 2002–2004 tuotannon kasvu oli myös liian heikkoa saadakseen aikaan myönteisen käänteen työllisyyden ja työttömyyden kehityksessä. Niinpä euroalueen työttömyys kasvoi näinä vuosina. Vuoden 2005 aikana talouden kasvu hidastui, mutta työttömyys alkoi silti vähetä. Kyseessä oli todennäköisesti työmarkkinoiden viivästynyt reaktio talouskasvun piristymiseen vuonna 2004. Hitaan talouskasvun vuoksi työllisyyden kasvu on jäänyt vähäiseksi 2000-luvun alkuvuosina (kuvio 2). Vuosien 2004–2005 lievä työllisyyden kasvu johti siihen, että vuoden 2005 keskimääräiseksi työttömyysasteeksi tuli 8,4 %, joka oli puoli prosenttiyksikköä vähemmän kuin edellisellä vuonna (kuvio 3). Hitaasta kasvusta huolimatta euroalueen inflaatio pysyi sitkeästi hieman yli 2 prosentin tasolla. Euroalueen eri maiden väliset inflaatioerot olivat edelleen verrattain suuria.

Kuvio 2. BKT:n ja työllisyyden kasvu euroalueella

Kuten monena edellisnäkin vuonna talouskehitys oli heikkoa euroalueen suurimmassa taloudessa Saksassa, jossa talous kasvoi vuonna 2005 vain noin prosentin ja työttömyys lisääntyi suuremmaksi kuin kertaakaan sitten 1930-luvun alun. Saksan työttömyysaste nousi yli 11 prosenttiin, mikä oli koko euroalueen suurin luku. Samalla työttömien lukumäärä nousi yli 5 miljoonaan.

Kuvio 3. Euroalueen työttömyysaste

Euroalueen talouspolitiikkaa oli kertomusvuoden aikana verraten passiivista. EKP:n rahapolitiikka oli keveää ja jäsenmaiden harjoittama finanssipolitiikka taas vakauteen tähtäävää ja viritykseltään neutraalia. EKP piti ohjauksen 2 prosentissa kertomusvuoden joulukuuhun asti, jolloin korkoa nostettiin 0,25 prosenttiyksikköä. Korkojen nousu alkoi kuitenkin selvästi aikaisemmin. Rahoitusmarkkinoilla ennakoitiin rahapolitiikan kiristymistä jo kesästä 2005 lähtien, mistä syystä markkinakorot lähtivät nousuun heinäkuussa. Esimerkiksi 12 kuukauden euriborkko nousi kesästä vuoden loppuun mennessä yli puoli prosenttiyksikköä. Sen sijaan pitkät 5 ja 10 vuoden korot pysyivät ennallaan. Markkinakorkojen nousun vuoksi euroalueen lyhyet reaalkorot lähtivät nousuun eivätkä enää loppuvuodesta olleet nollan tuntumassa kuten aiemmin. Rahapolitiikka oli siten edelleen elvyttävää, mutta sen viritys muuttui asteittain kiristyvään suuntaan. Muutoksen taustalla oli EKP:n huoli inflaation kiihtymisestä, kasvavasta lainanotosta ja asuntomarkkinoiden ylikuumenemisesta useissa euroalueen maissa.

Keveän rahapolitiikan vastapainoksi euroalueen maita sitova vakaus- ja kasvusopimus rajoitti useimpien jäsenmaiden mahdollisuuksia harjoittaa aktiivista kasvua tukevaa finanssipolitiikkaa. Sopimuksen asettamista rajoitteista huolimatta Ranska ja Saksa ylittivät kertomusvuonna jo neljännen kerran peräkkäin 3 prosentin alijäämärajan selvästi. Näiden maiden alijäämät eivät kuitenkaan enää kasvaneet, ja koko euroalueen yhteinen alijäämätaso pysyi edelleen 3 prosentin rajan alapuolella. Myös Portugalilla,

Kreikalla ja Italialla oli ongelmia vakaussopimuksen noudattamisessa.

Kokonaistuotannon hidas kasvu euroalueella vuosina 2001–2005 on johtunut ensi sijassa kotimaisen kysynnän heikkoudesta. Maailmantalouden kasvuvauhdin suhdanneluonteisilla muutoksilla ei näytä olleen kovin ratkaisevaa merkitystä euroalueen kehityksen kannalta. Samaa tapaan kuin edellisinäkin vuosina kotimaisen kysynnän kehitys oli vuonna 2005 edelleen vaisua varsinkin kolmessa suurimmassa euromaassa eli Saksassa, Ranskassa ja Italiassa. Näissä euroalueen suurissa maissa kotitalouksien säästämistä pysyi korkeana ja yritykset olivat varovaisia investoinneissaan.

Euroalueen bruttokansantuotteen kotimaisen kysynnän erät – yksityiset investoinnit ja kulutus – kehittyivät vuonna 2005 samaan tapaan kuin edellisvuosina eli verrattain heikosti (taulukko 2). Investoinnit pysyivät entisellä tasollaan, ja yksityisen kulutuksen kasvu oli vaatimatonta.

Taulukko 2. Kulutus, investoinnit ja vienti euroalueella

(vuotuiset prosenttimuutokset)

	Investoinnit	Yksityinen kulutus	Julkisen kulutus	Vienti
1997	2,4	1,5	1,2	10,4
1998	5,1	3,0	1,4	7,4
1999	5,8	3,5	2,0	5,2
2000	4,9	2,5	2,0	12,6
2001	-0,6	1,8	2,1	2,8
2002	-2,5	0,6	2,5	1,2
2003	-0,8	1,0	2,1	0,0
2004	0,0	1,0	2,0	5,5
2005*	1,7	1,4	1,3	3,5

Lähde: Eurostat.

* Euroopan komission ennuste syksyiltä 2005.

Kotimaisen kysynnän ja varsinkin yksityisen kulutuksen heikko kehitys euroalueella johtui ensi sijassa kotitalouksien korkeasta säästämisasteesta Saksassa, Ranskassa, Italiassa ja Beneluxmaissa. Periaatteessa matalan korkotason pitäisi johtaa säästämisasteen laskuun ja kulutukseen kasvuun. Vuosina 2002–2005 näin ei kuitenkaan euroalueen suurissa maissa käynyt. Tämä voi johtua siitä, että monissa euroalueen maissa huomattava työttömyys ja julkisen talouden heikko tila ovat luoneet epävarmuutta tulevaisuudesta, mikä vuorostaan on lisännyt kotitalouksien halua varautua entistä paremmin tuleviin riskeihin lisäämällä säästämistään. Korkeasta säästämis-

asteesta on puolestaan seurannut yksityisen kulutuksen hidaskasvu, mikä vuorostaan on todennäköisesti vähentänyt yritysten halua kasvattaa investointejaan.

Vaikka euroalueen keskimääräinen talouskasvu oli kertomusvuonna edelleen hidasta, ei talouden kasvu ollut kuitenkaan hidasta kaikissa alueen maissa. Jo usean vuoden ajan euroalueen eri maiden välillä on ollut huomattavia eroja talouskasvussa, inflaatiossa, työllisyydessä ja työttömyydessä sekä julkisen talouden tasapainossa.

Koko rahaliiton olemassaolon ajan (ts. vuodesta 1999 lähtien) talouden kasvu on ollut hitainta Saksassa, ja sieltä hidaskasvu on myös vähiten levinnyt Saksaa ympäröiviin maihin. Näin oli myös vuonna 2005. Talouden kasvuvauhti jäi alle 2 prosentin Saksassa, Ranskassa, Italiassa, Alankomaissa, Belgiassa ja Itävallassa. Euroalueen kahden suuren talouden eli Saksan ja Italian heikko talouskehitys painoikin koko euroalueen keskiarvoa alaspäin. Heikko keskiarvo peittää näkyvistä sen, että eräissä euroalueen maissa talouden tilanne oli tyydyttävä tai jopa hyvä. Keskimääräistä nopeampaan talouden kasvuvauhtiin ylsivät Euroopan unionin reunalueilla sijaitsevat Espanja, Kreikka, Portugali, Irlanti ja Suomi (taulukko 3).

Taulukko 3. BKT:n muutos EU15-maissa vuonna 2005

(%)

	Suuret euromaat	Pienet euromaat	Muita EU-maita
Saksa	0,8	Alankomaat 0,5	Iso-Britannia 1,6
Ranska	1,5	Belgia 1,4	Ruotsi 2,5
Italia	0,2	Portugali 0,4	Tanska 2,7
Espanja	3,4	Itävalta 1,7	
		Kreikka 3,5	
		Suomi 2,1	
		Irlanti 4,4	

Lähde: Euroopan komission ennuste syksyiltä 2005.

Yksityisen kulutuksen kasvu on ollut euroalueella jatkuvasti selvästi hitaampaa kuin nopeammin kasvaneissa teollisuusmaissa, kuten Yhdysvalloissa ja Australiassa. Samanlainen ero on havaittavissa myös verrattaessa euroaluetta sen ulkopuolisiin EU15-maihin eli Ruotsiin, Tanskaan ja Isoon-Britanniaan. Näissä maissa viime vuosina ja myös vuonna 2005 nähty kohtuullinen talouskasvu perustui ensi sijassa vahvaan kotimaisen kysynnän ja erityisesti yksityisen kulutuksen kasvuun.

Euroalueen ulkopuolisten EU15-maiden taloudellinen kehitys oli kertomusvuonna kohtuullisen suotuisa ja selvästi parempi kuin euroalueen kehitys. Tässä ei ollut mitään uutta, vaan sama asetelma on vallinnut jo usean vuoden ajan. Ison-Britannian poikkeuksellisen pitkä talouden nousukausi osoitti tosin hiipumisen merkkejä vuonna 2005 ja maan talouskasvu hidastui 1,7 prosenttiin. Ruotsin ja Tanskan talouksien kasvuvauhti sen sijaan pysyi nopeana. Euroalueen ulkopuolisten EU15-maiden työttömyysaste pysyi 5 prosentin tuntumassa eli edelleen selvästi alempana kuin suurissa euroalueen maissa.

Työttömyysaste pysyi korkealla 8–11 prosentin tasolla kaikissa neljässä suuressa euroalueen maassa sekä Belgiassa ja Suomessa. Muissa pienissä euroalueen maissa työllisyystilanne oli sen sijaan parempi. Saksassa työttömyysaste nousi edelleen ja oli ennätykselliset 11 %. Sen sijaan Espanjassa, jossa perinteisesti on ollut Euroopan suurin työttömyys (1990-luvun puolivälissä vielä

yli 20 %), työttömyysaste aleni alle 9 prosentin ja lähelle koko euroalueen keskiarvoa.

Euroalueen julkinen talous

Euroalueen julkisen talouden tasapaino heikentyi selvästi vuosina 2001–2003. Vuosina 2004–2005 tilanne vakaantui, mutta ei muuttunut olennaisesti parempaan suuntaan. Vuoden 2005 aikana euroalueen julkisen talouden tasapaino heikkeni hieman edellisvuotiseen verrattuna. Saksan ja Ranskan tapauksessa vakaus- ja kasvusopimuksen asettama 3 prosentin alijäämäraja on rikkoutunut jo neljänä vuotena peräkkäin. Alijäämä oli vuonna 2005 liian suuri myös Kreikassa ja Italiassa. Muiden euroalueen maiden alijäämät pysyivät sen sijaan sallituissa rajoissa. Suomi oli ainoa euroalueen maa, jossa julkinen talous oli selvästi ylijäämäinen sekä vuonna 2004 että 2005 (taulukko 4).

Taulukko 4. Julkisen talouden tasapaino EU15-maissa vuosina 2000–2005

(% BKT:stä)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005*	Muutos 2000–2005, prosentti- yksikköä
Saksa	1,1	-2,8	-3,6	-4,0	-3,7	-3,9	-5,0
Ranska	-1,4	-1,6	-3,2	-4,2	-3,6	-3,2	-1,8
Italia	-0,6	-3,2	-2,7	-3,2	-3,2	-4,3	-3,7
Espanja	-0,9	-0,5	-0,3	0	-0,1	0,2	1,1
Alankomaat	2,2	-0,2	-2	-3,2	-2,1	-1,8	-4,0
Belgia	0,1	0,4	0,0	0,2	0,1	0,0	-0,1
Portugali	-2,8	-4,2	-2,7	..	-2,9	-6,0	-3,2
Kreikka	-4,1	-6,1	-4,9	-5,7	-6,6	-3,7	0,4
Itävalta	-1,5	0,3	-0,6	-1,3	-1,3	-1,9	-0,4
Suomi	7,1	5,2	4,3	2,5	2,1	2,4	-4,7
Irlanti	4,4	0,8	-0,4	0,2	1,4	-0,4	-4,8
Euroalue yhteensä	0,1	-1,6	-2,2	-2,7	-2,7	-2,9	-3,0
Iso-Britannia	3,9	0,8	-1,4	-2,9	-3,2	-3,4	-7,3
Ruotsi	3,4	4,5	1,2	0,2	1,4	1,4	-2,0
Tanska	2,6	3,1	1,9	0,8	2,8	3,7	1,1

Lähde: Eurostat.

* Vuoden 2005 tiedot perustuvat Euroopan komission ennusteeseen.

EU:n perustamissopimuksen säädösten mukaan julkisen talouden ennakoidun tai toteutuneen rahoitusaliijäämän suhde markkinahintaiseen BKT:hen ei saa olla yli 3 %, ellei ylitys ole

poikkeuksellinen ja väliaikainen ja alijäämäsuhte pöy lähellä viitearvoa. Lisäksi BKT:hen suhteutettu julkisen talouden velka saa olla enintään 60 % tai sen tulee lähestyä tätä viitearvoa riittävän

nopeasti. Kertomusvuoden aikana Euroopan komissio ja ministerineuvosto joutuivat edellisvuotiseen tapaan käsittelemään jäsenmaiden liiallisia alijäämiä. Kurinpitomenettelyyn ei kuitenkaan ryhdytty, koska asianomaiset maat lupasivat pyrkiä kohti parempaa tasapainoa.

Julkisen talouden alijäämäisyys merkitsee jatkuvaa velanottoa ja julkisen velan kasvua. Euroalueen maiden alijäämien kasvun vuoksi BKT:hen suhteutettu julkinen velka kasvoi edel-

leen vuonna 2005. Euroalueen keskimääräinen velkasuhde suureni yli 72 prosentin eli yli 10 prosenttiyksikköä suuremmaksi kuin perustamissopimus edellyttää. Maiden väliset erot velkasuhteessa pysyivät edelleen huomattavina (taulukko 5). Velka oli huomattavan suuri eli noin 100 % BKT:stä kolmessa maassa: Belgiassa, Italiassa ja Kreikassa. Julkisen velan taso pysyi euroalueen ulkopuolisissa EU-maissa ja Suomessa edelleen selvästi euroalueen keskiarvoa pienempänä.

Taulukko 5. Julkinen bruttovelka EU15-maissa vuosina 2000–2005

(% BKT:stä)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005*
Saksa	60,2	59,6	61,2	64,8	66,4	68,6
Ranska	56,8	56,8	58,8	63,2	65,1	66,5
Italia	111,2	110,9	108,3	106,8	106,5	108,6
Espanja	61,1	56,3	53,2	49,4	46,9	44,2
Alankomaat	55,9	52,9	52,4	53,0	55,7	54,0
Belgia	109,6	108,5	105,8	103,0	95,6	94,9
Portugali	53,3	55,5	58,1	59,0	61,9	65,9
Kreikka	114,0	114,4	111,6	108,8	109,3	107,9
Itävalta	66,8	67,3	67,3	67,0	65,2	64,3
Suomi	44,5	43,6	42,3	45,2	45,1	41,1
Irlanti	38,4	36,1	32,4	30,0	29,9	29,0
Euroalue yhteensä	69,6	69,2	69,0	70,0	71,3	71,7
Iso-Britannia	42,1	38,9	38,5	39,0	41,6	43,1
Ruotsi	52,8	54,4	52,7	51,0	51,2	50,6
Tanska	47,3	45,4	45,5	45,0	42,7	36,0

Lähde: Eurostat.

* Vuoden 2005 tiedot perustuvat Euroopan komission ennusteeseen.

Uudet jäsenmaat ja EMU

EU laajeni vuonna 2004 kymmenellä uudella jäsenmaalla, kun Kypros, Latvia, Liettua, Malta, Puola, Slovakia, Slovenia, Tšekki, Unkari ja Viro liittyivät unioniin 1.5.2004. Uusien jäsenmaiden väestön osuus laajentuneesta unionista on yli 16 %, mutta niiden yhteenlaskettu BKT on vain noin 4½ % EU:n BKT:stä. Uusien jäsenmaitten tulotaso on selvästi matalampi kuin vanhojen jäsenmaiden, mutta toisaalta niiden taloudellinen kasvu on selvästi nopeampaa. Nopeinta se oli Baltian maissa, joiden taloudet kasvoivat vuonna 2005 noin 8 prosentin vauhtia.

Useimmat uusista jäsenmaista tavoittelevat nopeaa rahaliittoon liittymistä ja euron käyttöönottoa. Uudet jäsenmaat eivät voi kuitenkaan

heti liittyä talous- ja rahaliiton jäseniksi. Niiden on ensiksi täytettävä Maastrichtin sopimuksessa sovitut rahaliiton lähentymiskriteerit. Näissä kriteereissä asetetaan tietyt rajat julkisen talouden alijäämälle ja velalle, inflaatiolle ja korkotasolle sekä valuuttakurssin vakaudelle. Julkisen talouden kriteerien osalta EMU-kelpoisia olisivat jo vuonna 2004 olleet Baltian maat ja Slovenia. Muidenkaan maiden tapauksessa ei tässä suhteessa ollut kovin suuria ongelmia (taulukko 6); julkisen talouden alijäämä ylitti sallitun rajan viidessä maassa eli Puolassa, Unkarissa ja Slovakiassa sekä Maltalla ja Kyproksella. Julkinen velka oli uusissa jäsenmaissa pienempi kuin vanhoissa EU-maissa ja myös alle 60 % suhteessa bruttokansantuotteeseen – Kyprosta ja Maltaa lukuun ottamatta.

Taulukko 6. Julkinen talous uusissa jäsenmaissa vuonna 2005

(% BKT:stä)

	Tasapaino	Velka
Puola	-3,6	46,3
Tšekki	-3,2	36,2
Unkari	-6,1	57,2
Slovakia	-4,1	36,7
Slovenia	-1,7	29,3
Liettua	-2,0	20,7
Kypros	-2,8	70,5
Latvia	-1,2	12,8
Viro	1,1	5,1
Malta	-4,2	77,2

Lähde: Euroopan komission ennuste.

Euroalueeseen liittyminen edellyttää julkisen talouden kriteerien täyttämisen lisäksi kaksi vuotta jatkunutta valuuttakurssien vakautta, riittävää hintavakautta ja kohtuullista korkotasoa. Valuuttakurssivakaus voidaan käytännössä osoittaa kuulumalla ERM II -järjestelmään. Liettua, Slovenia ja Viro liittyivät uusista jäsenmaista ensimmäisinä ERM II -järjestelmään jo 28.6.2004. Siten niistä voi tulla rahaliiton jäseniä vuonna 2007, jos ne täyttävät muut jäsenyyden kriteerit.

Liian nopea inflaatio voi aiheuttaa tässä suhteessa ongelmia Viroille ja eräille muillekin maille. Uusien jäsenmaiden inflaatiiovauhti ei kuitenkaan ollut kovin selvästi nopeampi kuin vanhoissa EU- tai euromaissa vuonna 2005.

Euroalueen hintavakaus

Euroalueen keskimääräinen inflaatiiovauhti ylitti vuonna 2005 edellisten vuosien tapaan niukasti sille asetetun 2 prosentin viitearvon. Inflaation vuosikeskiarvoksi muodostui 2, 2 %. Siten alueen inflaatio pysyi sitkeästi hieman tavoiteltua nopeampana. Ero viitearvoon jäi tosin vähäiseksi. Tämän vuoksi euroalueen hintavakauden kehitystä voi pitää tyydyttävänä. Toisaalta tulos on pettymys siihen nähden, että inflaation odotettiin hidastuvan kertomusvuoden aikana. Näin ei kuitenkaan käynyt. Tärkein syy tavoitteen ylittymiseen oli raakaöljyn ja muiden raaka-aineiden maailmanmarkkinahintojen voimakas nousu kertomusvuoden aikana. Raaka-aineiden hinnoista puhdistettu euroalueen pohjainflaatio hidastui ja oli selvästi alle 2 %.

Euroalueen inflaation muuttumattomuutta voi pitää yllättävänäkin, koska alueen ulkopuolelta tulleet hintapaineet kasvoivat kertomusvuoden aikana. Vuosikeskiarvoina mitattuina raaka-aineiden ja öljyn euromääräiset hinnat nousivat jopa yli 30 % edellisestä vuodesta. Euron lievän heikkenemisen vuoksi raaka-öljyn dollarihintojen voimakas nousu pääsi myös täysimääräisesti välittymään euroalueen hintatasoon. Raaka-aineiden hintojen inflaatiota kiihdyttävää vaikutusta hillitsi kuitenkin se, että euroalueen muut inflaatiopaineet jäivät vähäisiksi. Palkkojen nousuvauhti pysyi hitaana koko euroalueella edellisvuotiseen tapaan (taulukko 7). Yksikkötyövoimakustannukset nousivat kuitenkin edelleen hieman, koska työn tuottavuuden kohoneminen jäi niukaksi kuten muutamana edellisvuotena. Toisaalta tuottavuuden heikon kasvun vuoksi talouskasvun hidastumisen vaikutus työllisyyteen jäi pieneksi ja vaatimattomankin talouskasvun työllistävyyks oli hyvä.

Taulukko 7. Hintojen kehitys euroalueella

(prosenttimuutos edellisestä vuodesta)

Vuosi	YKHI	Raaka-aineet	Palkat	Tuottajahinnat
1997	1,6	12,7	2,6	1,1
1998	1,1	-21,7	1,9	-0,8
1999	1,1	14,2	2,6	-0,4
2000	2,1	51,2	3,4	5,5
2001	2,4	-7,5	3,6	2,2
2002	2,2	-4,5	3,5	-0,1
2003	2,1	-4,5	3,0	1,4
2004	2,1	18,6	2,0	2,3
2005	2,2	28,2	1,8	4,1

Lähteet: Eurostat ja HWWA.

Euroalueen sisäiset inflaatioerot kaventuivat vuoden 2005 aikana jonkin verran, vaikka ne eivät poistuneetkaan. Hitaan inflaation maita olivat Suomi ja Alankomaat, joiden inflaatiiovauhti jäi selvästi alle 2 prosentin – Suomessa jopa alle 1 prosentin. Myös Ranskan inflaatio painui 1,9 prosenttiin. Lähellä 2 prosentin tasoa ja euroalueen keskiarvoa olivat taas Saksa, Belgia, Itävalta ja Italia. Lisäksi tähän ryhmään siirtyivät myös aiemmista nopean inflaation maista Irlanti ja Portugali, joiden inflaatiiovauhti hidastui selvästi vuonna 2005. Nopean eli yli 3 prosentin inflaation maita oli vuonna 2005 entistä vähemmän eli vain Espanja ja Kreikka (taulukko 8). Euroalueen ulkopuolisista EU15-maista inflaatio

kiihtyi hieman Tanskassa ja Isossa-Britanniassa. Ruotsissa sen sijaan oli Japanin ohella teollisuusmaiden hitain inflaatio: hintojen nousuvauhti oli Ruotsissa öljyn hinnan noususta huolimatta vain 0,5 %.

Taulukko 8. YKHI:n muutos EU15-maissa vuonna 2005

Selvästi yli 2 %		Noin 2 %		Selvästi alle 2 %	
Belgia	2,5	Saksa	1,9	Suomi	0,8
Espanja	3,4	Ranska	1,9	Ruotsi	0,8
Kreikka	3,5	Itävalta	2,1	Alankomaat	1,5
Luxemburg	3,8	Portugali	2,1	Tanska	1,7
		Iso-Britannia	2,1		
		Italia	2,2		
		Irlanti	2,2		

Lähde: Eurostat.

Rahapolitiikan mitoituksen kannalta maiden väliset merkittävät ja suhteellisen pitkäkestoiset inflaatioerot luovat vaikean asetelman. Nopean inflaation maissa matalat nimelliskorot voivat johtaa jopa negatiivisiin reaalkorkoihin, mikä vuorostaan kiihdyttää kysynnän kasvua ja saattaa lisätä edelleen inflaatiopaineita. Lyhyellä ja keskipitkällä aikavälillä negatiivisten reaalkorkojen aikaansaama kotimaisen kysynnän lisäksi tosin kompensoi kilpailukyvyyn heikentymisen kielteisiä vaikutuksia. Hitaan talouskasvun ja vähäisen inflaation maissa matalatkin nimelliskorot pitävät reaalkoron positiivisena, millä taas on kasvua jarruttava vaikutus. Lisäksi pitkään jatkuvat vähäisetkin inflaatioerot luovat vähitellen huomattavan suuria kumulatiivisia eroja hintatasoihin. Maiden välisten inflaatioerojen tasoittuminen vuonna 2005 samoin kuin se, että Suomen inflaatio oli euroalueen keskimääräistä inflaatiota hitaampi, ovat johtaneet siihen, että Suomen suhteellinen hintataso on laskenut viime vuosina verrattuna muihin euroalueen maihin.

EKP:n rahapoliittiset päätökset ja korkokehitys

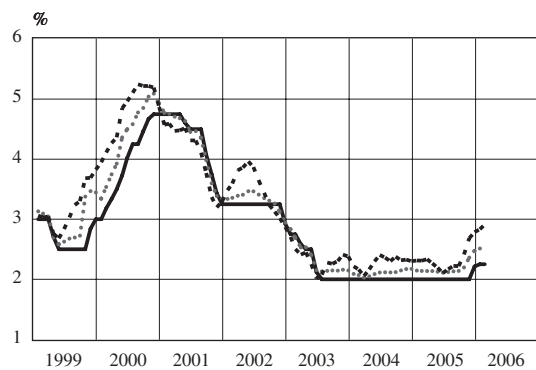
EKP:n neuvosto laski ohjauskorkoa kesäkuun 2003 alussa 0,5 prosenttiyksikköä eli 2,0 prosenttiin. Rahapoliittinen ohjauskorko ja sitä läheisesti seuraavat lyhyet markkinakorot laskivat tasolle, joka oli nimellisesti alhaisin vuosikymmeniin. Koron laskua perusteltiin inflaatio-odotuksilla:

inflaationäkymien ennustettiin vaimenevan selvästi vuoden 2004 aikana. Puhuttiin jopa deflaation riskistä euroalueella.

Ennakoitu inflaation hidastuminen ei kuitenkaan toteutunut vuoden 2004 aikana. Toisaalta inflaatio ei kiihtynytäkään. Odotettua nopeampi inflaatio olisi voinut luoda perusteen rahapolitiikan kiristämiseksi kertomusvuoden aikana. Rahapolitiikkaa ei kuitenkaan kiristetty, koska euroalueen talouskasvu pysyi lievästä elpymisestä huolimatta edelleen suhteellisen hitaana. Työttömyys jatkoi kasvuaan, ja inflaatiopaineiden arvioitiin vähentyneen. Niinpä korkotasoa ei vuonna 2004 nostettu. EKP:n neuvosto arvioi, että rahapolitiikan mitoitus oli sopiva hintavakauden säilyttämiseksi keskipitkällä aikavälillä. Sama arvio oli voimassa suurimman osan vuodesta 2005. Vasta syksyllä 2005 EKP alkoi kallistua rahapolitiikan kiristämisen kannalle. Rahoitusmarkkinat alkoivat ennakoita korkotason nousua kesällä, jolloin lyhyet markkinakorot lähtivät nousuun. Esimerkiksi 12 kuukauden euriborkorko nousi noin 0,6 prosenttiyksikköä. Joulukuussa 2005 EKP nostikin ohjauskorkoaan 0,25 prosenttiyksikköä. Päätöksen taustalla olivat todennäköisesti huolet inflaation kiihtymisestä, rahan tarjonnan kasvusta ja luottoekspansioista sekä varallisuushintojen noususta.

Kuvio 4. EKP:n ohjauskorko ja euriborkorot

— Perusrahoitusoperaatioiden korko / minimitarjouskorko
 - - - 3 kk:n euriborkorko
 - - - 12 kk:n euriborkorko

Lähteet: Euroopan keskuspankki ja Reuters.

Keveän rahapolitiikan aikaansaama likvideetin kasvu ja yritysten selvästi parantunut kannattavuus pitivät yllä pörssikurssien nousua vuonna 2005. Noususta huolimatta euroalueen

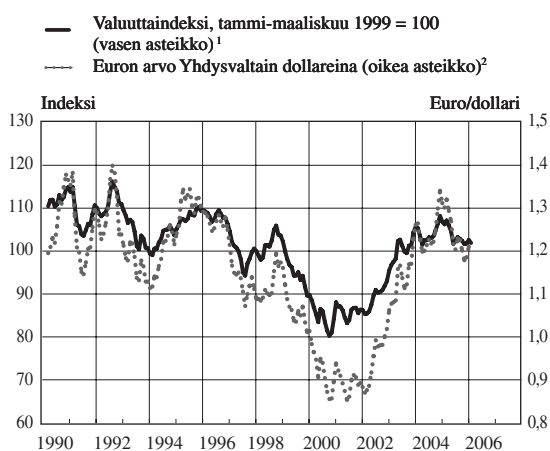
osakekurssi-indeksit jäivät kuitenkin edelleen noin neljänneksen vuoden 2000 alussa saavutettua huipputasoa heikommiksi.

Euron ulkoisen arvon kehitys

Euron ulkoinen arvo vakiintui kertomusvuoden aikana lähelle sitä tasoa, joka vallitsi rahaliiton aloittaessa toimintansa vuonna 1999. EMUn käynnistymistä seurasi aluksi huomattava euron arvon heikkeneminen vuosina 1999–2000. Tämän jälkeen alkoi euron vahvistuminen. Vahvimmillaan euro oli vuoden 2004 lopulla. Vuoden 2005 aikana euron ulkoinen arvo heikkeni, mutta oli vuosikeskiarvona lähellä vuoden 2004 tasoaan (kuvio 5). Euron vahvistuminen pysähtyi todennäköisesti siksi, että Yhdysvaltain keskuspankin aloittama korkotason nosto paransi lyhyiden dollarisijoitusten tuottoa suhteessa euromääräisiin sijoituksiin.

Euron lievän heikentymisen vuoksi raaka-aineiden dollarimääräisten maailmanmarkkinahintojen nousu loi ylimääräisiä hintapaineita euroalueella vuonna 2005.

Kuvio 5. Euron kauppapainoinen valuuttaindeksi ja euron dollarikurssi

¹ Ennen vuotta 1999 euro maiden valuuttojen kauppapainoinen indeksi. Euron vahvistuessa käyrä nousee.

² 31.12.1998 asti ecun kurssi.

Lähde: Euroopan keskuspankki.

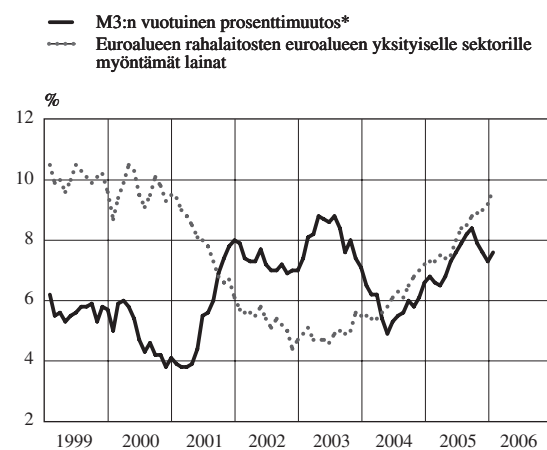
Rahan määrän ja luotonannon kasvu euroalueella

EKP tavoittelee hintavakautta sekä inflaatio-tavoitteen että rahan määrää mittaavan tavoitteen avulla. Niin sanotun laajan rahamäärän eli

M3-raha-aggregaatin vuosikasvulle on asetettu viitearvoksi 4,5 %. Käytännössä tämä arvo on jatkuvasti ylittynyt. Vuonna 2004 tilanne parani hieman tässä suhteessa, kun rahan tarjonnan kasvuvauhti hidastui. Vuonna 2005 rahan määrän kasvu kiihtyi uudelleen.

Keveästä rahapolitiikasta johtuva runsas likviditeetti ja matalat korot rohkaisevat yrityksiä ja kotitalouksia velkaantumaan. Toisaalta tulevaisuudennäkymien heikkous rajoittaa velkaantumishalukkuutta. Pankkien luotonanto sekä yrityksille että kotitalouksille on euroalueella kasvanut jatkuvasti. Kasvuvauhti ei ole ollut kovin nopeaa, ja kasvussa on merkittäviä maittaisia eroja. Vuonna 2005 luottokannan kasvu euroalueella oli 8,1 % (kuvio 6).

Kuvio 6. Euroalueen M3:n vuosimuutos

Lähde: Euroopan keskuspankki.

* Kausi- ja kalenterivaihtelusta puhdistetut tiedot.

Suomen talous vuonna 2005

Suomen talouskasvu on ollut 1990-luvun alun syvän laman jälkeen jatkuvasti nopeampaa kuin euroalueella keskimäärin; vuosi 2001 muodostaa ainoan poikkeuksen tässä suhteessa. Vuonna 2004 Suomen talouden kasvu kiihtyi uudelleen lähes 4 prosenttiin. Kehitys jatkui monelta osin suotuisana myös vuonna 2005. Talouden kasvulukuja heikensi kuitenkin metsäteollisuuden lähes kaksi kuukautta kestänyt työtaistelu, joka supisti teollisuustuotannon ja viennin määrää. Sen sijaan työllisyydellä ja inflaatiolla mitattuna Suomen talouden kehitys oli kertomusvuonna selvästi parempi kuin euroalueella keskimäärin.

Työttömyys kehittyi vuosina 2002–2004 Suomessa selvästi suotuisammin kuin euroalueella keskimäärin. Työttömyysaste aleni Suomessa samaan aikaan kun euroalueen keskimääräinen työttömyysaste nousi. Työllisyyskehitys jatkui samansuuntaisena Suomessa myös vuonna 2005 tuotannon kasvun notkahduksesta huolimatta. Tilanne ei kuitenkaan enää poikennut edukseen euroalueesta, jossa työttömyys alkoi myös vähetä. Suomen työttömyysaste olikin vuonna 2005 lähes sama kuin euroalueella keskimäärin. Inflaatio sen sijaan oli Suomessa vuosina 2003–2005 selvästi hitaampaa kuin euroalueella. Hintojen nousu jäi Suomessa vajaaseen prosenttiin vuonna 2005 ja oli siten vähäisintä koko euroalueella. EU-maista ainoastaan Ruotsissa inflaatio oli tätä hitaampi.

Finanssipolitiikka oli Suomessa kertomusvuoden aikana neutraalimpaa kuin edellisvuosina tai jopa kireää. Verotus kiristyi hieman, mutta toisaalta julkiset menot jatkoivat kasvuaan, joskin menojen kasvu hidastui. Sekä valtiontalous että koko julkinen sektori kasvattivat ylijäämäisyytään. Ainoastaan kuntatalous pysyi alijäämäisenä kuten muuttamina edellisinäkin vuosina.

Kansantalouden kehitys

Vuodet 2001–2003 olivat Suomen taloudelle hitaan kasvun aikaa. Talouden kasvuvauhtia rajoittivat kansainvälisen talouden taantumasta johtunut heikko vientikehitys ja yritysten haluttomuus investoida. Lisäksi Suomen talouteen

vaikutti monia muita enemmän elektroniikka-teollisuuden ja informaatiotekniikka-alan taantuma. Vaatimaton taloudellinen kasvu oli näinä vuosina kokonaan kotitalouksien ja julkisen sektorin varassa. Vuonna 2004 talouden tila kuitenkin kohentui selvästi. Vientitulot kääntyivät kasvuun. Myös yritysten investoinnit kasvoivat jonkin verran, ja teollisuustuotanto alkoi selvästi kohentua. Kotitalouksien ostovoiman poikkeuksellisen voimakas kasvu siivitti yksityistä kulutusta ja vähittäiskauppaa vuosina 2003 ja 2004. Myös palvelusektori kasvoi. Kansantalouden kehitys jatkui suotuisana myös vuonna 2005 (taulukko 9).

Yksityinen kulutus kasvoi kertomusvuonna edelleen, vaikka kotitalouksien reaalin osto-voima ei parantunutkaan. Ostovoiman kasvu pysähtyi usean eri tekijän vaikutuksesta. Tulonsiirtojen ja omaisuustulojen kasvu hidastui. Verotus kiristyi lähinnä sosiaalivakuutusmaksujen nousun vuoksi. Kotitalouksien käytettävissä olevien reaalitulojen kasvu jäi alle puoleen prosenttiin. Kotitaloudet rahoittivat yksityisen kulutuksen kasvun velkaantumalla. Kotitalouksien säästämisaste aleni yli 3 prosenttiyksikköä ja oli lievästi negatiivinen vuonna 2005.

Inflaatio pysyi Suomessa kertomusvuonna edelleen hitaana. Tärkein inflaatiota hillinnyt tekijä vuonna 2004 oli alkoholiverotuksen kevenys. Vuonna 2005 tällaista inflaatiota hidastavaa poikkeustekijää ei ollut, vaan päinvastoin polttoaineiden hinnat nousivat selvästi. Siitä huolimatta hintapaineita ei esiintynyt ja inflaatio jäi alle yhteen prosenttiin.

Taulukko 9. Suomen talouden keskeisiä lukuja

(määrän muutos edellisvuotiseen verrattuna, %)

Vuosi	2000	2001	2002	2003	2004	2005
BKT	5,0	1,0	2,2	2,4	3,6	2,1
Tuonti	16,9	0,4	1,8	2,9	6,0	10,3
Vienti	19,2	-0,9	5,0	1,4	5,6	7,0
Yksityinen kulutus	2,9	1,9	1,5	4,4	3,2	3,4
Yksityiset investoinnit	5,7	3,3	-4,6	-3,0	5,6	3,1
Julkinen kulutus	0,0	2,5	4,3	1,5	1,6	1,5
Julkiset investoinnit	-5,7	8,1	6,6	6,7	2,1	-6,2
Kuluttajahinnat, YKHI	3,4	2,6	1,6	0,9	0,2	0,9
Työttömyys, % työvoimasta	9,8	9,1	9,1	9,0	8,8	8,4
Julkisen talouden ylijäämä, % BKT:stä	7,1	5,2	4,2	2,3	1,9	2,4
Vaihtotaseen ylijäämä, mrd. euroa	9,8	9,7	10,6	6,2	7,7	4,7

Lähde: Tilastokeskus.

Viennin kasvua jarrutti kertomusvuonna se, että metsäteollisuuden vienti supistui työsulusta johtuneen pitkän tuotantoseisokin vuoksi. Siitä huolimatta kokonaisvientä kasvoi. Viennin kasvu johtui lähinnä voimakkaasti lisääntyneestä elektroniikka-alan viennistä. Muilla teollisuudenaloilla viennin kasvu jäi vähäiseksi. Kauppataseen ja vaihtotaseen ylijäämät supistuivat metsäteollisuuden vientitulojen pienenemisen vuoksi.

Työllisyys kehittyi vuonna 2005 erittäin hyvin. Työllisyyden paraneminen käynnistyi loppuvuodesta 2004. Vuoden 2005 aikana syntyi noin 50 000 uutta työpaikkaa. Tilastokeskuksen mittaama työttömyysaste jatkoi alenemistaan, ja työttömyyden vuosikeskiarvoksi tuli 8,4 %, mikä oli puolet vuoden 1994 ennätystyöttömyydestä. Työllisyysaste nousi ensimmäisen kerran neljään vuoteen ja saavutti 68 prosentin tason, mikä merkitsi, että hallituksen asettamat työllisyysastetavoitteet lähentyivät selvästi.

Teollisuustuotannon kasvusta huolimatta teollisuuden työpaikat vähentyivät. Uusia työpaikkoja syntyi kuitenkin runsaasti palvelusektorille ja kaupan alalle.

Vientiteollisuuden ongelmana oli edelleen heikko vientihintojen kehitys. Vientihinnat alenivat, ja vaihtosuhde heikkeni. Syynä tähän oli Suomen viennin rakenne, jossa korostuvat metsä- ja elektroniikkateollisuuden tuotteet. Metsäteollisuustuotteiden hinnat ovat 2000-luvun alkuvuosina laskeneet heikon kysynnän vuoksi, elektroniikkateollisuustuotteiden taas nopean teknisen kehityksen ja ankaran kilpailun vuoksi. Heikko hintakehitys pakotti yritykset hakemaan parempaa kannattavuutta ja kilpailukykyä tuottavuutta parantavien rationalisointitoimien kautta ja siirtämällä tuotantoa halvemmän kustannustason maihin. Näiden muutosten seurauksena oli merkittävä tuottavuuden kasvu teollisuudessa ja koko kansantaloudessa. Tuotannon kasvusta ja hyvästä kannattavuudesta huolimatta teollisuuden työpaikat eivät lisääntyneet.

Euron lievä heikentyminen vuonna 2005 helppotti jonkin verran vientiteollisuuden tilannetta. Valuuttakurssimuutosten vaikutus on Suomen taloudessa suurempi kuin useimmissa muissa euroalueen maissa, koska huomattavan suuri osa Suomen viennistä suuntautuu euroalueen ulkopuolelle. Vuonna 2004 Suomi hyötyi tästä rakenteellisesta erityispiirteestä. Venäjän ja Aasian voimakas talouskasvu auttoi lisäämään Suomen vientikysyntää. Erityisen paljon kasvoi Suomen vienti Kiinaan.

Tulevaisuudennäkymien kannalta voidaan pitää rohkaisevana, että teollisuuden kone- ja

laiteinvestoinnit kääntyivät kolmen vuoden taantumien jälkeen vuonna 2004 uudelleen kasvuun. Kasvu jatkui vuonna 2005. Suhteessa BKT:hen teollisuuden investointien taso oli kuitenkin edelleen verrattain vaatimaton ja antoi aihetta huoleen Suomen talouden pitkän ajan kasvumahdollisuuksista.

Julkinen talous

Suomessa vuosina 2001–2004 harjoitettua finanssipolitiikkaa voi hyvin perustein luonnehtia keveäksi. Julkisen talouden ylijäämä supistui vuodesta 2000 vuoteen 2004 mennessä runsaat 4 prosenttiyksikköä suhteessa BKT:n arvoon. Muutos oli yksi euroalueen suurimmista. Samaan aikaan kokonaisveroaste supistui noin 3 prosenttiyksikköä eli 47 prosentista 44 prosenttiin. Ylijäämän supistuminen johtui siten sekä verotuksen kevenemisestä että verrattain voimakkaasta menojen kasvusta. Voimakkainta menojen kasvu on ollut kuntasektorissa. Vuonna 2005 finanssipolitiikan viritys muuttui tiukempaan suuntaan ja kokonaisveroaste nousi noin 44,5 prosenttiin.

Finanssipolitiikka muuttui elvyttävästä neutraaliksi ja jopa kireäksi vuonna 2005. Julkiset menot jatkoivat kasvuaan, mutta niiden kasvuvauhti hidastui. Aiempina vuosina toteutetun kaltaiset tuntuvat verojen kevennykset eivät jatkuneet kertomusvuonna. Vaikka tuloveroja jonkin verran alennettiinkin, sosiaalivakuutusmaksut nousivat, ja lopputuloksena oli, että palkan- saajien verotus kiristyi lievästi. Samanaikaisesti toteutettiin yritys- ja pääomatulooverouudistus, joka supisti yritysverokantaa 29 prosentista 26 prosenttiin ja kevensi näin useimpien yritysten verorasitusta selvästi.

Veroasteikkoihin tehtyjen kevennyksien arvioitiin valtion tulo- ja menoarviossa johtavan valtionalouden alijäämään. Näin ei kuitenkaan käynyt, vaan verotulojen kasvu oli odotettua voimakkaampaa. Koko julkisen talouden ylijäämä kasvoi edellisvuotisesta selvästi. Tuloylijäämän ja osakkeiden myynneistä saamiensa tulojen turvin valtio lyhensi velkojaan. Julkisen talouden ongelmat keskittyivät kuntasektoriin, jonka yhteenlasketuksi rahoitusaliijäämäksi muodostui runsas puoli miljardia euroa. Kuntatalouden alijäämä johtui paitsi menojen kasvusta myös siitä, että aiempien vuosien veronkevennykset heikensivät kuntien verotulojen kasvua.

Kuntien yhteenlaskettu alijäämä jäi pienemmäksi kuin valtionalouden ylijäämä. Tämän vuoksi julkisen sektorin ns. EMU-ylijäämä ei

ollut pelkästään rahastoivan eläkejärjestelmän ansiota; eläkejärjestelmä on eläkepoliittisten tavoitteiden vuoksi jatkuvasti voimakkaasti rahoitusylijäämäinen.

Vakaus- ja kasvusopimuksen suhteen Suomi oli kertomusvuonna edelleen erittäin vahvassa asemassa. Vaikka julkisen talouden tasapaino heikentyi Suomessa samoin kuin muissakin euroalueen maissa, julkinen talous säilyi kuitenkin edelleen selvästi ylijäämäisenä. Vuonna 2005 julkisen talouden ylijäämä oli Suomessa suurempi kuin missään muussa EU-maassa.

Suomessa julkinen talous on kehittynyt koko vakaus- ja kasvusopimuksen voimassaolon ajan myönteisemmin kuin useimmissa muissa euroalueen maissa. Julkisen talouden vahvan ylijäämän vuoksi vakaus- ja kasvusopimus ei muodostanut estettä Suomessa vuosina 2001–2004 harjoitetulle suhdanteita tasaavalle vastasykliselle finanssipolitiikalle. Suomen julkisen talouden asemaa parantaa muihin maihin verrattuna se, että suurelta osin yksityisen sektorin hoitaman, mutta lakisääteisen työeläkejärjestelmämme ylijäämä luetaan mukaan julkiseen talouteen. Suomen julkinen talous olisi tosin ollut ylijäämäinen ilman sosiaaliturvarahastojen ylijäämääkin vuonna 2005.

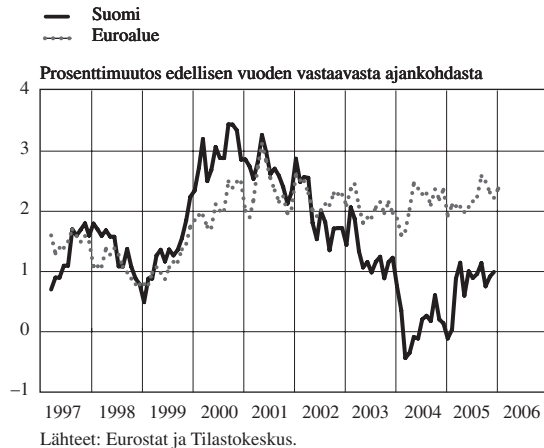
Suomen kansantalouden suhdanneherkkyys ja odotettavissa oleva eläkeläisten määrän kasvu sekä huoltosuhteen heikkeneminen vaativat vahvaa julkisen sektorin rahoitusasemaa myös vastaisuudessa. Tästä syystä Suomen – kuten eräiden muidenkin maiden – vakaushjelmassa on esitetty vakaus- ja kasvusopimuksen vaatimuksia kunnianhimoisempi keskipitkän aikavälin tavoite julkisen talouden tasapainolle. Tämä onkin varsin perusteltua. Tulevaisuudessa korostuu tarve käyttää osa talouskasvun hedelmistä julkisen talouden ylijäämän kasvattamiseen ja julkiseen velan supistamiseen.

Hintavakaus Suomessa ja EKP:n rahapolitiikka

Inflaatio hidastui Suomessa tuntuvasti vuoden 2004 aikana. Kehitys poikkesi selvästi muista euroalueen maista, joissa inflaatio pysyi lähes ennallaan. Se oli poikkeuksellista myös siksi, että Suomi oli jo vuonna 2003 saavuttanut varsin hitaan, 1,2 prosentin inflaatiövauhdin. Vuonna 2004 kuluttajahintojen nousu jäi vain 0,2 prosenttiin ja Suomi alitti inflaatiövauhdiltaan euroalueen ja EU-maiden inflaatiövauhtien keskiarvot selvästi eli lähes 2 prosenttiyksiköllä (kuvio 7). Tilanne oli hyvä myös vuonna 2005, jolloin Suomen inflaatio

oli lähes 1½ prosenttiyksikköä vähäisempi kuin euroalueen inflaatio. Inflaation hidastuminen ja hyvän hintavakauden saavuttaminen kertoivat osaltaan siitä, että Suomen taloutta ei alhaisesta korkotasosta ja nopeasta talouskasvusta huolimatta uhannut ylikuumeneminen.

Kuvio 7. Yhdenmukaistettu kuluttajahintaindeksi (YKHI)

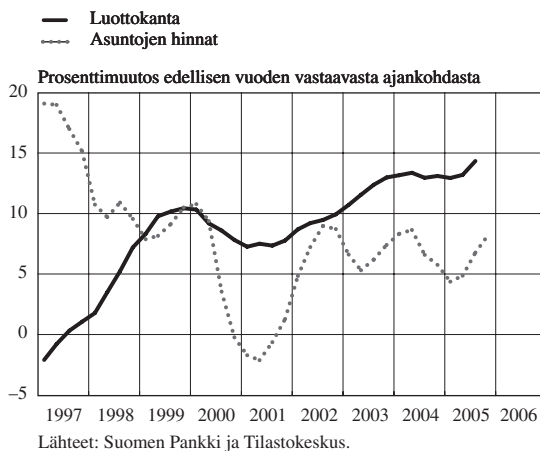
Suomen poikkeuksellisen hidastuva inflaatio ei ole johtunut poikkeuksellisen maltillisesta palkkakehityksestä. Työvoimakustannukset päinvastoin nousivat kertomusvuoden aikana Suomessa noin 3 % eli lähes prosenttiyksikön enemmän kuin euroalueella keskimäärin. Aiempina vuosina ero on ollut vielä suurempi. Työvoimakustannusten nousu ei kuitenkaan ole Suomessa siirtynyt hintoihin. Työvoimakustannusten nopeampi nousu muiden maiden vastaavaan kehitykseen verrattuna on johtanut monissa yrityksissä rationalisointitoimiin, joiden vaikutuksesta työn tuottavuuden kasvu on Suomessa ollut nopeampaa kuin muissa euroalueen maissa. Kohtuullisen hyvän tuottavuuskehityksen ansiosta yksikkötyökustannukset eivät Suomessa ole nousseet nopeammin kuin muissa maissa.

Syksyllä 2004 syntyi laajapohjainen ja pitkäaikainen keskitetty tuloratkaisu. Tulosopimus on jo hidastanut jonkin verran palkkojen nousua, mutta ei kuitenkaan niin paljoa, että Suomen ja keskeisten kilpailijamaiden ero kustannuskehityksessä olisi kokonaan poistunut. Työvoimakustannusten nousuvauhdin odotetaan hidastuvan vuoteen 2007 ulottuvalla sopimuskaudella selvästi. Palkkojen nousuvauhti ylittänee kuitenkin

edelleen keskeisten kilpailijamaiden vastaavan nousuvauhdin. Jos tuottavuuden kasvu jatkuu nopeana, tästä ei seuraa kilpailukyvyyn heikkenemistä. Maltillisempi palkkakehitys voisi kuitenkin tuottaa työllisyyden kannalta paremman tuloksen.

Matalat korot kannustavat lainanottoon. Euroalueen korkotason lasku ennätysellisen matalalle ja pankkien kilpailu markkinaosuuksista ovat johtaneet siihen, että suomalaisten kotitalouksien lainakanta on jatkuvasti kasvanut. Näin kävi myös vuonna 2005. Tähän oli hyvät edellytykset, kun kotitalouksien tulevaisuudenodotukset pysyivät hyvinä ja suomalaispankkien lainakorot painuivat kapeiden korkomarginaalien vuoksi edullisemmiksi kuin missään muussa EU-maassa. Luottojen määrä kasvoi kertomusvuoden aikana noin 10 %. Suurin osa kotitalouksien luotoista on asuntoluottoja. Luottojen kasvun ansiosta asuntojen kysyntä lisääntyi ja samoin myös asuntojen hinnat kohosivat. Pääkaupunkiseudulla asuntojen hintojen nousu oli noin 10 % (kuvio 8).

Kuvio 8. Asuntojen hintojen ja luottokannan kasvu Suomessa

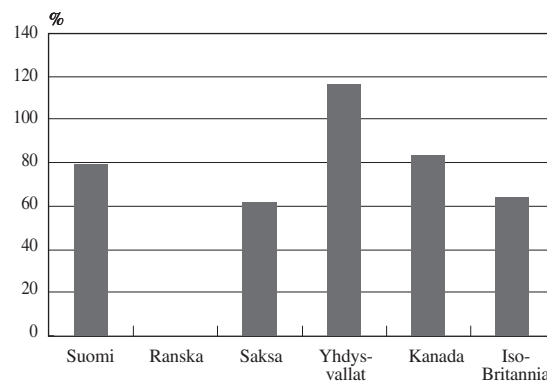
Suhteessa kotitalouksien tuloihin asuntolainojen hoitokulut eivät juuri ole nousseet. Matalien korkojen ja entisestään pidentyneiden laina-aikojen vuoksi keskimääräiset lainanhoitokulut

suhteessa tuloihin ovat pysyneet siinä määrin edullisina, että omistusasuminen on muuttunut entistä selvemmin vuokra-asumista edullisemmaksi vaihtoehdoksi. Tilanne säilyy tällaisena kuitenkin vain niin kauan kuin korkotaso pysyy matalana.

Lainanoton kasvu johti kotitalouksien säästämisasteen laskuun kertomusvuoden aikana. Se kertoi osaltaan kuluttajien vahvasta luottamuksesta talouden kehitykseen, mutta oli toisaalta myös huolestuttavaa, koska suomalaisten kotitalouksien säästämisaste oli jo lähtökohdaltaan verrattain alhainen. Tässä suhteessa Suomi poikesi selvästi euroalueen suurista maista, joissa kotitalouksien säästämisaste on hyvin korkea, noin 10 % käytettävissä olevista tuloista. Luottokannan kasvusta ja matalasta säästämisasteesta huolimatta suomalaisten kotitalouksien velkojen suhde käytettävissä oleviin tuloihin säilyi edelleen monien muiden maiden kotitalouksiin verrattuna varsin kohtuullisena (kuvio 9). Kotitalouksien velkaantuneisuus kasvoi kuitenkin huomattavammaksi kuin koskaan aikaisemmin.

Lainakannan kasvu ja asuntojen hintojen nousu ovat huolestuttavia. Vaikka keskimääräinen velkaantumisaste ei ole Suomessa korkea, on varsinkin nuorten perheiden velkaantumisaste todennäköisesti nopeassa nousussa. Suomessa myös lähes kaikki asuntolainat ovat vaihtuvakorkoisia, mikä lisää korkojen noususta aiheutuvaa riskiä.

Kuvio 9. Kotitaloussektorin velka suhteessa käytettävissä oleviin tuloihin vuonna 2004

SUOMEN PANKIN TOIMINTA

Kansainvälinen toiminta

Suomen Pankki osallistuu monin tavoin kansainväliseen yhteistyöhön paitsi Euroopan unionin ja EKP:n kautta myös Kansainvälisessä valuuttarahastossa (IMF) ja Kansainvälisessä järjestelypankissa (BIS). Tärkeintä on osallistuminen yhteistä rahapolitiikkaa koskevaan päätöksentekoon EKP:n neuvostossa, jossa Suomen Pankkia edustaa pääjohtaja. Tämän lisäksi lukuisat pankin virkamiehet osallistuvat eurojärjestelmän erilaisten pysyvien työryhmien työskentelyyn.

Suomen Pankin johtokunnan puheenjohtaja on jäsen myös EKP:n yleisneuvostossa, johon kuuluvat kaikkien EU-maiden kansallisten keskuspankkien pääjohtajat sekä EKP:n pääjohtaja ja varapääjohtaja. Vuonna 2005 yleisneuvosto kokoontui entiseen tapaan neljännesvuosittain.

Vuonna 2005 Euroopan keskuspankin neuvosto piti 24 kokousta. Niistä kaksi oli puhelin-kokouksia, ja kaksi pidettiin Frankfurtin ulkopuolella, 4.5. Berliinissä ja 6.10. Ateenassa.

Suomen Pankin johto ja asiantuntijat osallistuivat lisäksi Euroopan keskuspankkijärjestelmän työhön kaikissa valmisteluvaiheissa. Komiteoissa (13) sekä useimmissa työryhmissä (noin 60 pysyvää tai määräaikaista) oli Suomen Pankin edustaja; yhteensä yli 80 pankin asiantuntijaa osallistui EKPJ:n komitea- ja työryhmätyöskentelyyn vuonna 2005. Komiteat ja työryhmät kokoontuivat kunkin toimialueen tarpeiden mukaisesti useita kertoja vuodessa. Lisäksi monet muutkin pankin asiantuntijat osallistuivat neuvostojen, komiteoiden ja työryhmien kokousten valmisteluun.

Euroopan keskuspankkijärjestelmässä vakauskysymyksiä koordinoi pankkivalvontakomitea (Banking Supervision Committee, BSC), jonka työskentelyyn Suomen Pankki osallistui Rahoitustarkastuksen kanssa. Vuonna 2005 keskeisiä tässä komiteassa käsiteltyjä asioita olivat – vuosittaisen vakausjulkaisun lisäksi – EU:n pankkisektoria käsittelevä rakenneraportti, kilpailu

EU:n asuntoluottomarkkinoilla, EU:n vihreä kirja sijoitusrahastoista, pankkien likviditeetin valvonta sekä pankkien ja riskirahastojen väliset suhteet.

Suomen Pankki osallistuu EKPJ- ja EU-yhteistyön kautta rahaliittoa palvelevien tilastojen kehittämisohjelmaan. Ohjelman avulla euroalueen taloustilastot pyritään saamaan raha- ja talouspolitiikan valmistelun sekä markkinoiden käyttöön nykyistä tuntuvasti nopeammin ja kattavammin. Eurojärjestelmä käyttää tilastoja laajasti, ja kaikilta osin tilastojen saatavuus ja luotettavuus eivät ole vielä tyydyttäviä. Kertomusvuonna EKP panostikin varsinaisten rahoitustilastojen tuotannon lisäksi myös euroalueen neljännesvuosittaisen kansantalouden tilinpidon kehittämiseen yhdessä Euroopan yhteisöjen tilastotoimiston Eurostatin kanssa. Eurostatin merkittävin hanke tähtäsi EU:n vakaus- ja kasvupolitiikan noudattamisen seurannassa käytettävien julkisen sektorin tilastojen laadun parantamiseen.

Suomen Pankki edustaa Suomea Kansainvälisessä valuuttarahastossa. Suomen kannanotot Kansainvälisen valuuttarahaston johtokunnassa käsiteltyihin asioihin välitettiin Pohjoismaiden ja Baltian maiden vaalipiirin yhteisen johtokunnan jäsenen kautta; vuonna 2005 vaalipiirin edustaja johtokunnassa oli norjalainen.

Kansainvälinen valuuttarahasto arvioi ns. ROSC-ohjelmansa (Report on the Observance of Standards and Codes) mukaisesti keväällä 2005 laajasti kansainvälisten suositusten noudattamista Suomen makrotalouden tilastoissa. Suomen Pankin tilastoista arviointi koski maksutasetilastointia, joka sai valuuttarahaston asiantuntijoilta myönteisen arvion. Valuuttarahasto julkaisi arvioinnit kotisivullaan marraskuussa 2005. Arvion mukaan Suomi täyttää hyvin makrotaloudelliselle tilastoinnille kansainvälisesti hyväksytyt tilastojen laadun, kattavuuden ja ajanmukaisuuden standardit. Lisäksi Suomella on tehokas lakiin perustuva järjestelmä, joka mahdollistaa laadukkaat tilastointitoiminnot.

Valuuttavaranto

Suomen Pankin oma valuuttavaranto vuoden 2005 lopussa oli noin 9,5 miljardia euroa eli suunnilleen miljardin enemmän kuin edellisenä vuonna. Varannon tärkeimmät valuutat olivat Yhdysvaltain dollari, Englannin punta sekä Tanskan ja Ruotsin kruunu. Suomen Pankki pitää valuuttavarantoa varautuakseen mahdollisiin varannon lisäsiirtoihin EKP:lle, Kansainvälisen valuuttarahaston (IMF) rahoitustarpeita varten sekä varautuakseen poikkeusoloihin, kuten mahdollisiin rahoitusmarkkinoiden vakaviin toimintahäiriöihin.

Suomen Pankin valuuttavaranto on sijoitettu enimmäkseen eri valtioiden velkakirjoihin. Varannon korkotuotto vuonna 2005 oli noin 3,1 %. Valuuttakurssien muutoksista syntyi tämän lisäksi huomattavia kurssivoittoja, jotka kasvattivat valuuttavarannon kokonaistuoton 7,8 prosenttiin. Tärkein syy kurssivoittoihin oli Yhdysvaltain dollarin vahvistuminen suhteessa euroon kertomusvuoden aikana.

Suomen Pankin valuuttavarannon koko on ollut euro-oloissa vakaa. Varanto on kooltaan suhteellisen vaatimaton verrattuna sellaisiin samankokoisiin talouksiin, joilla on käytössä oma valuutta.

Rahoitusmarkkinoiden vakausanalyysi ja yleisvalvonta

Suomen Pankki analysoi jatkuvasti Suomen rahoitusmarkkinoiden toimintaa, tilaa ja kehitystä makrovakauden kannalta. Tavoitteena on vakausanalyysin avulla vähentää rahoitusjärjestelmän haavoittuvuutta ja ennakoida mahdollisia systeemiriskejä sekä estää niiden toteutuminen. Vuonna 2005 erityiskysymyksiä käsiteltiin mm. rahoitusmarkkinoiden integraatiota, yritys- ja pääomaverouudistuksen vaikutuksia vakauteen, rahoitusmarkkinoiden ja maksujärjestelmien pitkän aikavälin skenaarioita, uuden tekniikan käytön myötä syntyviä maksuliikenteen riskejä sekä suurten maksujen järjestelmien tulevaisuuden haasteita.

Vuoden 2005 aikana maailmantalouden ripeä kasvu tuki rahoitusjärjestelmän vakaata ja luotettavaa toimintaa. Talouden kasvu vaikutti myönteisesti myös rahoitussektorin tuloskehitykseen ja lähiajan riskinäkyymiin. Pörssikurssit nousivat, eikä merkittäviä luottotappioita ollut.

Suomen Pankki totesi vakauserviössään, että maailmantalouden kasvu jatkui vuonna 2005 edelleen vahvana ja tuki osaltaan rahoitusjär-

jestelmän vakaata ja luotettavaa toimintaa. Rahoitus- ja vakuutussektorin tuloskehitys on ollut maailmanlaajuisesti hyvä. Suomen rahoitusjärjestelmä on toiminut vakaasti ja luotettavasti vuonna 2005, eikä suuria uhkia ole näköpiirissä. Lyhyen aikavälin riskit koskevat kansainvälisen rahoitusjärjestelmän tasapaino-ongelmia sekä sitä, välittyvätkö näistä mahdollisesti aiheutuvien häiriöiden vaikutukset Suomeen. Pitkän aikavälin riskit liittyvät pääosin rahoitus- ja vakuutussektorin voimakkaaseen rakennemuutokseen, jolle ovat ominaisia yli maiden rajojen ulottuvat yritysjärjestelyt. Haasteena tulee olemaan sääntelyn ja valvonnan sopeuttaminen nopeasti integroituvaan ja entistä kansainvälisempään toimintaympäristöön.

Lisäksi vuoden 2005 vakausjulkaisuissa Suomen kotitaloussektorin velkaantumisen todettiin olevan edelleen kansainvälisestikin vertaillen kohtuullista, vaikka asuntoluottokannan kasvu on ollut voimakasta. Kotitalouksien luotonhoitokulut ovat pysyneet hallinnassa pitkälti korkotason alhaisuuden, marginaalien kaventumisen ja laina-aikojen pidentymisen ansiosta. Luottojen voimakas kysyntä ja pienet luottotappiot ovat parantaneet pankkien kannattavuutta. Luottokannan voimakas kasvu voi kuitenkin johtaa keskipitkällä aikavälillä lisääntyviin velanhoitongelmiin ja luottotappioiden kasvuun. Kapeat luottomarginaalit ja laina-aikojen pidentyminen voivat lisäksi tuoda pankeille kannattavuusongelmia, jos pankkien omaksuma strategia, jonka mukaan tuottoja haetaan muilla asiakkaille myytävillä palveluilla, ei osoittaudu kestäväksi. Vaikka kotitalouksien velkataakka ja velanhoitokulut näyttävät olevan Suomessa kohtuulliset, on syytä muistaa, että velat eivät jakaudu tasaisesti. Varsinkin kasvukeskusten nuorilla perheillä voi olla tuloihin verrattuna erittäin suuria asuntolainoja, joiden hoitokulut pysyvät kohtuullisina vain pitkien maksuaikojen ja matalien korkojen vuoksi. Korkotason nousu voi muuttaa tämän tilanteen nopeasti huonompaan suuntaan, koska Suomessa useimmat lainat ovat vaihtuvakorkoisia.

Kesäkuisessa Euron & talouden vakauseriikkelissä ja marraskuussa ilmestyneessä vakausjulkaisussa Suomen Pankki arvioi Suomen rahoitusjärjestelmän perusteiltaan vakaaksi. Kesäkuun artikkeli sisälsi suppean arvion vakaudesta, kun taas syksyllä ilmestynyt Euro & talous -lehden erikoisnumero käsitteli laajasti rahoitusjärjestelmän rakenne-, integraatio-, tehokkuus- ja vakauskysymyksiä. Kummassakin vakausjulkaisussa tarkasteltiin rahoitusjärjestelmän nykytilaa sekä arvioitiin rahoitusmarkkinoi-

den lyhyen ja pitkän aikavälin riskejä ja uhkatekijöitä. Myös sääntelyn ja valvonnan kehityksestä esitettiin arvioita. Vakausjulkaisujen tavoitteena on lisätä suuren yleisön, markkinaosapuolten ja muiden viranomaisten tietämystä rahoitusjärjestelmän vakauteen ja tehokkuuteen vaikuttavista tekijöistä.

Arviolaskelmien mukaan suomalaisten luotolaitosten pitäisi kestää pitkittyväkin matalasuhdanne, jossa pankkien tulokset heikkenisivät luottotappioiden vuoksi. Keskeisinä riskeinä Suomen rahoitusmarkkinoiden vakauden kannalta pidettiin kansainvälisen talouden kasvuongelmien välittymistä Suomeen. Pankkijärjestelmän tappiopuskurien voi kuitenkin odottaa kestävän hyvin myös selvästi ennustettua heikompaa talouskasvun oloissa.

Rahoitus- ja vakuutussektorin rakennejärjestelyt jatkuivat vuonna 2005. Vakuutusyhtiö Pohjolan kaupan myötä OP-ryhmä vahvisti asemiaan yhtenä kolmesta suuresta finanssitaratalosta Suomessa. Kaupan jälkeen kolmen suurimman finanssitaratalon yhteenlaskettu markkinaosuus oli luotonannossa lähes 80 %, henkivakuutustoiminnassa 82 % (maksutulolla mitattuna) ja vahinkovakuutustoiminnassa 56 % (maksutulolla mitattuna).

Eröt eri finanssiryhmittymien liiketoiminnan painopistealueissa ovat kuitenkin suuret. Nordealla on vahva pankkitoiminta kaikissa Pohjoismaissa. Lisäksi Nordean henkivakuutustoiminta on laajaa, mutta konsernilla ei ole lainkaan vahinkovakuutustoimintaa. Sammolla on Suomessa merkittävää pankkitoimintaa, mutta sen liiketoimintaa hallitsee pohjoismainen vahinkovakuutus. OP-ryhmän liiketoiminta puolestaan keskittyy Suomeen ja pankkitoiminnalla on edelleen keskeinen asema.

Finanssitaratalojen syntyminen muuttaa juridisten rakenteiden lisäksi myös finanssikonsernien tuottorakenteita. Suomessa pankkisektorin yhteenlasketuista tuotoista noin kaksi kolmasosaa on perinteisesti kertynyt korkokatteesta ja yksi kolmasosa muista tuottolähteistä. Vakuutusliiketoiminnan lisääntymisen myötä muiden tuottojen määrä on kasvanut ja korkokatteen suhteellinen osuus vastaavasti pienentynyt. Esimerkiksi kolmen suurimman finanssitaratalon tammi-kesäkuun 2005 tuloksesta jo kaksi kolmasosaa tuli muista lähteistä kuin korkokatteesta. Tuottorakenne muistuttaa Euroopassa toimivien suurten finanssiryhmittymien keskimääräistä tuottorakennetta, jossa 45 % tuotoista tulee korkokatteesta ja 55 % muista tuotoista.

Rahahuolto

Suomen Pankin tehtävänä on turvata eurokäteisen saatavuus Suomessa sekä huolehtia uusien ja kierrosta palautuneiden hyväkuntoisiksi lajiteltujen seteleiden ja kolikoiden liikkeeseenlaskusta. Kolikkoliikenteessä Suomen Pankin tehtävänä on ensisijaisesti laskea liikkeeseen uudet käyttörahat. Suomen Pankilla on rahahuolto varten viisi aluekonttoria (Vantaa, Tampere, Kuopio, Oulu ja Turku). Lisäksi Suomessa toimii alueellinen rahansäilytysvarasto kuudessa rahakuljettajien laskentakeskuksessa. Vuonna 2005 Suomesta liikkeeseen lasketun eurokäteisen määrä kasvoi aiempien eurovuosien tapaan ripeästi edelleen yli 20 prosentin vauhdilla. Setelistön kasvun taustalla ei ole niinkään käteisen käytön lisääntyminen kotimaisissa vähittäismaksuissa vaan euroseteleiden käyttömahdollisuuksien laajentuminen euromaissa ja euroalueen ulkopuolella. Koko euroalueella seteleiden liikkeeseenlasku on kasvanut niin ikään voimakkaasti. Eurokolikoiden kysyntä on samoin jatkanut kasvuaan Suomessa. Käteisen kierto nopeus on Suomessa puolittunut ja lähestynyt euroalueen setelikohtaisia keskiarvoja. Kiertonopeuden hidastuminen Suomessa johtuu pääasiassa siitä, että käteisraha kiertää aiempaa useammin kaupan ja yksityisten rahalajittelukeskusten kautta käymättä välillä Suomen Pankissa. Seteleiden kierron hidastumisen myötä Suomen Pankin lajittelemien seteleiden määrä on euroaikana vähentynyt.

Eurokäteisen turvallisuus on ollut tähän asti kansainvälisesti katsoen hyvä. Euroseteleiden aitous- ja turvatekijät ovat olleet erittäin pitkälle kehitettyjä ja teknisesti hankalia valmistaa tai imitoida. Euroalueella seteliväärennosten lukumäärä on viime vuonna entisestään hieman vähentynyt eikä vakavia seteliväärennösaaltoa ole päässyt syntymään. Suomessa tavattujen euroseteliväärennosten lukumäärä jäi vuonna 2005 euromaiden vähäisimmäksi. Pääasiallinen syy tähän lienee Suomen syrjäinen sijainti. Valtaosa Suomessa tavatuista seteliväärennöksistä on ollut muualla euroalueella levitetyistä väärennössarjoista, joita on yritetty levittää myös Suomessa. Suomalaisten maksujärjestelmien laaja sähköistyminen ja käteisen käytön vähentyminen sekä kauppojen valppaus ovat tehneet euroväärennöksistä erittäin harvinaisia. Vuonna 2005 Suomessa tavattiin kierrosta yhteensä 850 euroseteliväärennöstä, mikä oli 37 % vähemmän kuin edellisvuonna.

SUOMEN PANKIN TILINPÄÄTÖS

Tase, milj. euroa

	31.12.2005	31.12.2004
Vastaavaa		
<i>Kulta ja kultasaamiset (1)</i>	686	507
<i>Valuuttamääräiset saamiset euroalueen ulkopuolelta (2)</i>	8 719	8 790
Saamiset Kansainväliseltä valuuttarahastolta (IMF).....	384	591
Pankkitalletukset, arvopaperisijoitukset ja muut valuuttamääräiset saamiset.....	8 336	8 199
<i>Valuuttamääräiset saamiset euroalueelta (3)</i>	854	775
<i>Euromääräiset saamiset euroalueen ulkopuolelta (4)</i>	0	0
Pankkitalletukset, arvopaperisijoitukset ja lainat....	0	0
<i>Rahapoliittisiin operaatioihin liittyvät euromääräiset saamiset euroalueen luottolaitoksilta (5)</i>	1 692	2 450
Perusrahoitusoperaatiot.....	1 200	1 800
Pitempiaikaiset rahoitusoperaatiot	492	650
<i>Muut euromääräiset saamiset euroalueen luottolaitoksilta (6)</i>	0	2
<i>Eurojärjestelmän sisäiset saamiset (7)</i>	6 407	4 639
Osuus EKP:n pääomasta	74	74
Valuuttavarantojen siirtoon perustuva saaminen	717	717
TARGET-järjestelmään ja kirjeenvaihtajapankki- tileihin liittyvät saamiset (netto).....	1 686	–
Euroseteleiden kohdistamiseen eurojärjestelmän sisällä liittyvä nettosaaminen	3 930	3 848
<i>Muut saamiset (8)</i>	840	786
Euroalueen metalliraha.....	31	17
Aineellinen ja aineeton käyttöomaisuus.....	209	210
Muu vaihto-omaisuus.....	471	425
Muut.....	129	134
Yhteensä.....	19 198	17 948

Pyörityksien vuoksi yhteenlaskut eivät välttämättä täsmää.

	31.12.2005	31.12.2004
Vastattavaa		
<i>Liikkeessä olevat setelit (1)</i>	9 374	8 313
<i>Rahapoliittisiin operaatioihin liittyvät euromääräiset velat euroalueen luottolaitoksille (2)</i>	3 536	3 156
RTGS-tilit (ml. vähimmäisvarantotalletukset)	3 535	3 156
Yötalletukset	1	0
<i>Euromääräiset velat muille euroalueella oleville (3)</i>	1	0
<i>Euromääräiset velat euroalueen ulkopuolelle (4)</i>	1	1
<i>Valuuttamääräiset velat euroalueelle (5)</i>	0	0
<i>Valuuttamääräiset velat euroalueen ulkopuolelle (6)</i>	509	930
Talletukset ja muut velat	509	930
<i>Myönnettyjen erityisten nosto-oikeuksien vastaerä (7)</i>	173	163
<i>Eurojärjestelmän sisäiset velat (8)</i>	11	526
<i>Muut velat (9)</i>	153	179
<i>Arvonmuutostili (10)</i>	974	514
<i>Varaukset (11)</i>	2 735	2 580
<i>Oma pääoma (12)</i>	1 530	1 474
Kantarahasto	841	841
Vararahasto	689	633
<i>Tilikauden voitto (13)</i>	200	112
Yhteensä	19 198	17 948

Tuloslaskelma, milj. euroa

	1.1.–31.12.2005	1.1.–31.12.2004
<i>KORKOTUOTOT (1)</i>	403	397
<i>KORKOKULUT (2)</i>	-73	-115
<i>KORKOKATE (3)</i>	331	282
<i>VALUUTTAKURSSIMUUTOKSISTA REALISOITUNEET VOITOT JA TAPPIOT (4)</i> ..	67	-196
<i>ARVOPAPEREIDEN REALISOITUNEET HINTAEROT (5)</i>	1	29
<i>VALUUTTAKURSSI- JA HINTAEROVARAUKSEN MUUTOS (6)</i>	-68	167
<i>RAHOITUSKATE</i>	331	282
<i>RAHOITUSTULON NETTO-OSUUS (7)</i>	3	-22
<i>OSUUS EKP:N VOITOSTA (8)</i>	-	-
<i>MUUT KESKUSPANKKITOIMINNAN TUOTOT (9)</i>	3	3
<i>KESKUSPANKKIERIEN KATE</i>	336	263
<i>MUUT TUOTOT (10)</i>	23	24
<i>TOIMINTAKULUT</i>		
Henkilöstökulut (11).....	-49	-69
Hallinnolliset kulut (12).....	-17	-18
Poistot käyttöomaisuudesta (13).....	-6	-4
Setelien hankintakulut (14).....	-3	-1
Muut kulut (15)	-8	-9
<i>TOIMINNALLINEN TULOS</i>	277	186
<i>ELÄKERAHASTO</i>		
Eläkerahaston tuotot (16).....	55	58
Eläkerahaston kulut (17).....	-19	-18
<i>VARAUSTEN MUUTOS (18)</i>	-113	-114
<i>TILIKAUDEN TULOS (19)</i>	200	112

Tilinpäätöksen liitteet

	31.12.2005		31.12.2004	
<i>Valuuttamääräiset futuurisopimukset, milj. euroa</i>				
Ostosopimukset	931,9		–	
Myyntisopimukset	931,9		–	
<i>Osakkeet ja osuudet, nimellisarvo, milj. euroa</i>				
Bank for International Settlements ¹	22,4	(1,96 %)	11,5	(1,96 %)
Asunto-osakkeet	6,2		6,2	
Muut osakkeet ja osuudet	0,1		0,1	
Yhteensä	28,6		17,7	
<i>Laskennallinen osuus</i>				
<i>arvopaperikeskuksen rahastosta, milj. euroa</i>	0,3		0,3	
<i>Eläkesitoumuksista johtuva vastuu, milj. euroa</i>				
Suomen Pankin eläkevastuu	470,3		457,8	
– tästä varauksilla katettu	442,1		406,5	
<i>Suomen Pankin huoltokonttori, milj. euroa</i>				
– talletukset	20,0		20,3	
– luotot	4,6		4,8	

¹ Suluissa Suomen Pankin suhteellinen omistusosuus BIS:n liikkeessä olevista osakkeista. Aikaisemmin prosentuaalinen omistusosuus ilmoitettiin BIS:n koko osakepääoman mahdollisesta maksimimäärästä.

Suomen Pankin kiinteistöt

Kiinteistö	Osoite	Valmistumisvuosi	Tilavuus noin m ³
Helsinki	Rauhankatu 16	1883/1961	49 500
	Unioninkatu 33 ¹	1848	11 710
	Rauhankatu 19	1954	38 790
	Snellmaninkatu 6 ²	1857/1892/2001	26 930
	Snellmaninkatu 2 ²	1901	3 200
	Ramsinniementie 34	1920/1983/1998	4 600
Kuopio	Puutarhakatu 4	1993	11 900
Oulu	Kajaaninkatu 8	1973	17 700
Tampere	Hämeenkatu 13 ²	1942	36 000
Turku	Linnankatu 20	1914	10 500
Vantaa	Suometsäntie 1	1979	311 500
Inari	Saariselkä	1968/1976/1998	6 100

¹ Unioninkatu 33 (11 710 m³) on eriytetty omaksi kiinteistöksi ja myyty Helsingin yliopistolle. Omistusoikeus siirtyy 1.9.2006.

² Siirretty vuoden 2002 alussa Suomen Pankin eläkerahaston omaisuudeksi.

Pankkivaltuusto on päättänyt, että voitosta, 200 218 415,81 euroa, käytetään 66 218 415,81 vararahaston kartuttamiseen ja 134 000 000,00 euroa siirretään käytettäväksi valtion tarpeisiin.

Tilinpäätöksen kommentit

Kirjanpito- ja tilinpäätöskäytäntö

Suomen Pankki noudattaa EKP:n neuvoston hyväksymiä talousperusteisia kirjanpitoperiaatteita ja tekniikoita, ja tilinpäätökset laaditaan näiden yhdenmukaistettujen periaatteiden mukaisesti. Pankkivaltuusto vahvistaa Suomen Pankista annetun lain 11 pykälän mukaisesti pankin tilinpäätöksen perusteet johtokunnan esityksen perusteella.

Kulta ja valuuttamääräiset erät

Ulkomaan rahan määräiset erät sekä kulta on tilinpäätöksessä muunnettu euroiksi käyttäen tilinpäätöspäivän kurseja. Ulkomaan rahan määräisten erien arvostus on tehty valuutakohtaisesti. Arvopapereiden arvostus on tehty arvopaperilajeittain. Valuuttakursseista johtuva arvostusero käsitellään erillään arvopapereiden hintojen muutoksesta johtuvasta erosta. Kullan hinnanmuutos- ja kurssimuutoserot käsitellään yhtenä eränä.

Arvopapereiden takaisinmyynti- ja takaisinostositoumukset

Arvopapereiden takaisinmyyntisitoumukset eli käänteiset reposopimukset kirjataan taseeseen vakuudellisina talletuksina vastaavaa-puolelle. Arvopapereiden takaisinostositoumukset eli reposopimukset kirjataan taseeseen vakuudellisina luottoina vastattavaa-puolelle. Reposopimuksilla myydyt arvopaperit jäävät Suomen Pankin taseeseen.

EU-maiden kansallisten keskuspankkien väliset saamiset ja velat

EU-maiden kansallisten keskuspankkien välisiä tapahtumia käsitellään ensisijaisesti TARGET-järjestelmässä, joka on Euroopan laajuinen automatisoitu reaaliaikainen maksujärjestelmä. Tapahtumista syntyy kahdenvälisiä saamisia ja velkoja EU:n keskuspankkien toisilleen pitämillä tileillä. Nämä saamiset ja velat nettoutetaan siten, että EKP asettuu kummankin osapuolen vastapuoleksi. Siten kansallisille keskuspankeille jää vain yksi nettopositio EKP:hen nähden.

Käyttöomaisuus

Tilikauden 1999 alusta lukien käyttöomaisuus on

arvostettu hankintahintaan poistoilla vähennettynä. Poistot lasketaan tasapoistomenetelmällä. Tasapoistot tehdään käyttöomaisuuden odotetuna taloudellisena käyttöaikana siten, että ne aloitetaan toisen hankintaa seuraavan kalenterikuukauden alusta.

Vuoden 1999 taseessa markkinahintaan aktivoitujen rakennusten ja maa-alueiden vastaerä on arvonmuutostili. Näiden rakennusten poistot on kirjattu arvonmuutostiliä purkamalla siten, ettei niillä ole tulosvaikutusta.

Taloudelliset käyttöajat ovat seuraavat:

- ATK-laitteet ja -ohjelmistot, autot: 4 vuotta
- koneet, kalustot: 10 vuotta
- rakennukset: 25 vuotta.

Käyttöomaisuus, jonka arvo on alle 10 000 euroa, poistetaan hankintavuonna.

Eurosetelit ja rahoitustulo

EKP ja euroalueen 12 kansallista keskuspankkia, jotka yhdessä muodostavat eurojärjestelmän, ovat laskeneet liikkeeseen euroseteleitä 1.1.2002 alkaen.¹ Liikkeessä olevien eurosetelien kokonaisarvo kohdistetaan keskuspankeille kunkin kuukauden viimeisenä pankkipäivänä setelien jakoperusteen mukaisesti.² EKP:lle on merkitty 8 prosentin osuus liikkeessä olevien eurosetelien kokonaisarvosta ja loput 92 % on merkitty kansallisille keskuspankeille ns. pääoma-avainten mukaisesti. Osuus ilmoitetaan taseen vastattavaa-puolella erässä ”Liikkeessä olevat setelit”. Kullekin kansalliselle keskuspankille setelien pääoma-avainten mukaisesti kohdistetun eurosetelien osuuden arvon ja kyseisen keskuspankin tosiasiallisesti liikkeeseen laskemien eurosetelien arvon erotuksesta aiheutuu myös eurojärjestelmän sisäisiä saamisia tai velkoja, joille maksetaan korkoa. Nämä korolliset³ saamiset tai velat ilmoitetaan aluerässä ”Eurojärjestelmän sisäiset saamiset/velat: Eurosetelien kohdistamiseen eu-

¹ Euroopan keskuspankin päätös, tehty 6. päivänä joulukuuta 2001, euroseteleiden liikkeeseenlaskusta (EKP/2001/15), EYVL L 337, 20.12.2001.

² Setelien jakoperuste on johdettu prosenttiosuuksista, jotka saadaan, kun eurosetelien liikkeeseenlaskujen kokonaismäärästä vähennetään EKP:n prosenttiosuus ja jäljelle jäävään kansallisten keskuspankkien osuuteen sovelletaan EKP:n pääoma-avainta.

³ Euroopan keskuspankin päätös (EKP/2001/16) rahoitustuloon osallistuvien jäsenvaltioiden kansallisten keskuspankkien rahoitustulon jakamisesta tilikaudesta 2002 alkaen.

EKP:n pääomaan sovellettava jakoperuste

	1.5.2004, %
Belgian keskuspankki	2,5502
Saksan keskuspankki	21,1364
Kreikan keskuspankki	1,8974
Espanjan keskuspankki	7,7758
Ranskan keskuspankki	14,8712
Irlannin keskuspankki	0,9219
Italian keskuspankki	13,0516
Luxemburgin keskuspankki	0,1568
Alankomaiden keskuspankki	3,9955
Itävallan keskuspankki	2,0800
Portugalin keskuspankki	1,7653
Suomen Pankki	1,2887
Eurojärjestelmä yhteensä	71,4908
Tšekin keskuspankki	1,4584
Tanskan keskuspankki	1,5663
Viron keskuspankki	0,1784
Kyproksen keskuspankki	0,1300
Latvian keskuspankki	0,2978
Liettuan keskuspankki	0,4425
Unkarin keskuspankki	1,3884
Maltan keskuspankki	0,0647
Puolan keskuspankki	5,1380
Slovenian keskuspankki	0,3345
Slovakian keskuspankki	0,7147
Ruotsin keskuspankki	2,4133
Englannin pankki	14,3822
Euroalueeseen kuulumattomat kansalliset keskuspankit yhteensä	28,5092
Yhteensä	100,0000

rojärjestelmän sisällä liittyvä nettosaaminen/velka”. Suomen Pankin taseessa erä on vastavaa-puolella.

Vuodesta 2002 vuoteen 2007 euroseteleistä aiheutuvia eurojärjestelmän sisäisiä saamisia ja velkoja porrastetaan, jotta vältettäisiin merkittävät muutokset kansallisten keskuspankkien suhteellisessa tulojaossa aiempaan verrattuna. Porrastukset tehdään ottamalla huomioon se ero, mikä on kunkin kansallisen keskuspankin liikkeesen laskemien, heinäkuun 1999 ja kesäkuun 2001 välisenä aikana keskimäärin liikkeesä olleiden setelien arvon ja niiden setelien arvon välillä, joka pankeille olisi tuona aikana keskimäärin kohdistettu EKP:n pääoma-avainten mukaisesti. Vuosi vuodelta näitä porrastuksia pienennetään vuoden 2007 loppuun asti. Tämän jälkeen seteleistä saatava rahoitustulo jaetaan

kansallisten keskuspankkien kesken yksinomaan suhteessa niiden EKP:n pääomasta maksamiin osuuksiin. Näistä eristä kertyvät korkotuotot ja -kulut selvitetään EKP:n tilien kautta, ja ne ovat osa korkokatetta.

Setelitulo, joka EKP:lle kertyy sen 8 prosentin osuudesta liikkeessä olevien eurosetelien kokonaisarvosta, jaetaan pääasiassa kansallisille keskuspankeille.⁴ Vuonna 2004 tämä setelitulo jätettiin jakamatta, koska EKP:n tilikauden voitto oli pienempi kuin sille liikkeessä olevista euroseteleistä kertynyt tulo. Vuonna 2005 EKP:lle kertynyt rahoitustulo jätettiin jakamatta EKP:n valuuttakurssi- ja hintaerovarauksien kerryttämiseksi.

Jos EKP:n tulos on tappiollinen, tappio katetaan EKP:n yleisrahastosta ja tarvittaessa EKP:n neuvoston päätöksellä kyseisen tilikauden rahoitustulolla suhteessa kansallisille keskuspankeille kohdennettuun määrään ja enintään tähän määrään asti.

Tuloslaskelmaan kirjaamisen periaatteet

Tuotot ja kulut kirjataan suoriteperusteisesti.

Realisoituneet tuotot ja kulut kirjataan tuloslaskelmaan. Realisoituneiden valuuttakurssivoittojen ja -tappioiden laskemisessa on käytetty päivittäisen nettokeskihinnan menetelmää. Arvopapereiden hintaeroista johtuvien voittojen ja tappioiden laskemisessa on käytetty arvopapereiden keskihinnan menetelmää.

Realisoitumattomat voitot kirjataan taseen arvomuutostilille.

Realisoitumattomat tappiot kirjataan tuloslaskelmaan, jos ne ovat suuremmat kuin aikaisemmin taseen arvomuutostilille kirjatut vastaavat realisoitumattomat arvostusvoitot. Tuloslaskelmaan kirjattuja realisoitumattomia tappioita ei peruuteta seuraavina tilikausina. Jos arvopaperilajista tai valuutasta kirjataan tilinpäätökseen realisoitumattomia tappioita, tämän arvopaperilajin keskihintaa tai valuutan nettokeskikurssia muutetaan vastaavasti ennen seuraavan tilikauden alkua.

Realisoitumattomat tappiot ja voitot (netto) kirjataan arvopaperilajeittain, valuutoittain ja kullon osalta erikseen.

Arvopapereiden hankintahinnan ja nimellisarvon erotus kirjataan tulosvaikutteisesti juoksuajan kuluessa.

⁴ EKP:n päätös (EKP/2002/9).

Suomen Pankin tuloslaskelma sisältää Suomen Pankin eläkerahaston ja Rahoitustarkastuksen tuotot ja kulut.

Eläkerahasto

Vuonna 2001 tehtiin päätökset Suomen Pankin eläkevastuun hoitamisesta pankin taseessa olevan eläkerahaston avulla. Vuoden 2002 alusta voimaan tulleen järjestelyn tarkoituksena on huolehtia Suomen Pankin henkilöstön eläketurvan kattamiseen liittyvien varojen tuottavasta sijoittamisesta. Suomen Pankin eläkerahastosta laaditaan erillinen vuosikertomus.

Taseen ulkopuoliset erät

Valuuttatermiinit otetaan huomioon laskettaessa valuuttaposition nettokeskihintaa. Taseen ulkopuolisista eristä aiheutuvat voitot ja tappiot käsitellään samalla tavalla kuin taseessa olevista eristä aiheutuneet voitot ja tappiot.

Taseen kommentit

Vastaavaa

1. Kultra ja kultasaamiset

Suomen Pankilla on 1 576 835 troyunssia kultaa, joka on tilinpäätöksessä arvostettu markkinahintaan. Vuoden 1999 alussa Suomen Pankki, kuten muutkin eurojärjestelmän kansalliset keskuspankit, siirsi noin 20 % kullastaan EKP:lle.

	31.12.2005	31.12.2004
Kulta		
Määrä (troyunssia)	1 576 835	1 576 831
Hinta troyunssilta (euroa)	434,86	321,56
Arvo markkinahintaan (euroa)	685 696 274	507 182 825
Markkina-arvon muutos (euroa)	178 513 450	-13 915 608

Pieni muutos kullan määrässä johtuu painoero-kaupoista.

2. Valuuttamääräiset saamiset euroalueen ulkopuolelta

Tase-erässä ovat valuuttavarantoon luettavat valuuttasaamiset euroalueen ulkopuolelta sekä SDR-määräiset saamiset Kansainväliseltä valuuttarahastolta (IMF).

Saamiset Kansainväliseltä valuuttarahastolta (IMF) koostuvat seuraavista eristä (miljoonina):

	31.12.2005		31.12.2004	
	EUR	SDR	EUR	SDR
Varanto-osuus				
IMF:ssä	227,7	198,3	462,7	406,0
Erityiset nosto-oikeudet	130,1	113,3	121,6	106,7
Muut saamiset				
IMF:ltä	6,7	5,8	6,6	5,8
	364,5	317,4	590,8	518,5

Suomen jäsenosuuden kokonaismäärä valuuttarahastossa on 1 263,8 milj. SDR:ää. Varanto-osuus on se osuus Suomen Pankin jäsenosuudesta, joka on maksettu IMF:lle valuuttana. Toinen osa jäsenosuudesta on maksettu aikoinaan markkoina. Tämän osan valuuttarahasto on lainannut takaisin Suomen Pankille. Markkoina maksetun jäsenosuuden nettovaikutus Suomen Pankin taseessa on nolla, sillä edellä mainittu saaminen ja velka ovat samassa tase-erässä.

Suomen Pankin erityisten nosto-oikeuksien (Special Drawing Rights, SDR) määrä on 130,1 milj. euroa. Erityiset nosto-oikeudet ovat IMF:n luomaa valuuttavarantoa, jonka rahasto on jakanut jäsenmailleen. Erityisiä nosto-oikeuksia käytetään valuuttakaupoissa normaalien valuuttojen tapaan. Erän arvo muuttuu valuuttarahaston jäsenmaiden välisten valuuttakauppojen seurauksena. Lisäksi erän suuruuteen vaikuttavat saadut ja maksetut korot sekä voitto-osuus IMF:ssä.

Yhteensä Suomen Pankin saamiset Kansainväliseltä valuuttarahastolta ovat 364,5 milj. euroa. Vuoden 2005 lopussa SDR:n ja euron välinen kurssi oli 1,21. Tässä tase-erässä näkyy myös tilinpäätöksessä tehty SDR-valuutta-arvostus.

Tase-erässä ovat IMF-erien lisäksi pankkitalletukset, arvopaperisijoitukset ja muut valuuttamääräiset saamiset euroalueen ulkopuolelta.

Suomen Pankki siirsi vuoden 1999 alussa osan dollari- ja jenimääräisistä saamisistaan EKP:lle.

3. Valuuttamääräiset saamiset euroalueelta

Tase-erässä ovat valuuttamääräiset talletukset ja arvopaperit euroalueelta.

4. Euromääräiset saamiset euroalueen ulkopuolelta

Tase-erä sisältää euromääräisiä saamisia Kansainväliseltä järjestelypankilta (BIS).

5. Rahapoliittisiin operaatioihin liittyvät euromääräiset saamiset euroalueen luottolaitoksilta

Tase-erässä ovat rahapolitiikassa käytettävien instrumenttien saldot.

Perusrahoitusoperaatio on viikoittainen likviditeettiä lisäävä käänteisoperaatio, joka toteutetaan vakiohuutokauppana. Perusrahoitusoperaatioilla on keskeinen asema eurojärjestelmän markkinaoperaatioiden tavoitteiden täyttämiseksi, ja niiden avulla turvataan suurin osa rahoitussektorin keskuspankkirahan tarpeesta. Saamiset perusrahoitusoperaatioista olivat 1 200 milj. euroa vuoden 2005 lopussa.

Pitempiaikaiset rahoitusoperaatiot ovat keran kuussa toteutettavia likviditeettiä lisääviä käänteisoperaatioita, jotka toteutetaan vakiohuutokauppoja. Saamiset niistä olivat 491,7 milj. euroa. Vuoden 2005 aikana tehtiin myös pikahuutokauppoina hienosäätöoperaatioita. Operaatiot toteutettiin käänteisoperaationa tai keräämällä määräaikaista talletuksia, mutta niistä ei ollut saamia eikä velkoja vuoden lopussa. Hienosäätöoperaatioita toteutetaan tarpeen mukaan, kun halutaan tasata rahamarkkinoiden likviditeetin odottamattomista muutoksista johtuvia korkovaihteluita.

6. Muut euromääräiset saamiset euroalueen luottolaitoksilta

Tase-erässä ovat tilit euroalueen luottolaitoksissa.

7. Eurojärjestelmän sisäiset saamiset

Tase-erä sisältää eurojärjestelmän sisäiset saamiset. Kunkin eurojärjestelmään kuuluvan kansallisen keskuspankin osuus EKP:n pääomasta määräytyy ns. pääoma-avaimen mukaan. Pääoma-avaimen vaikuttavat maan asukasluku ja bruttokansantuote. Pääoma-avain tarkistetaan viiden vuoden välein ja kun uusia jäseniä liittyy EU:hun. Saamiselle maksetaan viimeisimpään käytettävissä olevaan eurojärjestelmän perusrahoitusoperaatioiden marginaalikorkoon perustuvaa korkoa, lukuun ottamatta kultaa, jolle ei makseta korkoa. Saaminen on euromääräinen, ja sen arvo perustuu saamisen arvoon siirtohetkellä. Tase-erä sisältää myös Suomen Pankin TARGET-maksuihin liittyvän saamisen. Saamisen vastapuolena on EKP, sillä kansallisten keskuspankkien keskinäiset TARGET-maksuihin liittyvät saamiset ja velat on nettoutettu suhteessa EKP:hen. Tähän tase-erään kuuluu

myös nettosaaminen, joka liittyy euroseteleiden arvon kohdistamiseen eurojärjestelmän sisällä.

8. Muut saamiset

Tase-erässä ovat euroalueen kolikot, sijoitusomaisuutena olevat arvopaperit ja käyttöomaisuus (rakennukset, koneet ja kalusto). Vuonna 2005 Suomen Pankki osallistui osakeantiin, jossa Kansainvälisen järjestelypankin (BIS) jäsenpankeilla oli mahdollisuus merkitä järjestelypankin osakkeita niin, että sama suhteellinen omistusosuus säilyy myös osakeannin jälkeen. Suomen Pankki käytti tämän oikeuden täysimääräisesti ja merkitsi osakkeita lisää 10,9 milj. euron arvosta.

Tase-erään sisältyvät myös eläkerahaston omaisuus- ja sijoituserät, taseen ulkopuolisten erien arvostuksesta johtuvat erät sekä siirto-saamiset ja muut saamiset.

Vastattavaa

1. Liikkeessä olevat setelit

Tase-erässä on Suomen Pankin osuus, 9 374 milj. euroa, liikkeessä olevien euroseteleiden kokonaismäärästä.

2. Rahapoliittisiin operaatioihin liittyvät euromääräiset velat euroalueen luottolaitoksille

Tase-erään sisältyvät luottolaitosten RTGS-tilien saldot. Luottolaitokset täyttävät vähimmäisvarantovelvoitteensa siten, että niiden RTGS-tilin päivittäisten saldojen keskiarvo seurantajakson aikana on vähintään varantovelvoitteen suuruinen. Vähimmäisvarantojärjestelmän tarkoituksena on ensisijaisesti tasata rahamarkkinakorkoja sekä lisätä rakenteellisen keskuspankkirahoituksen tarvetta.

Tähän tase-erään kuuluvat myös luottolaitosten yötalletukset.

3. Euromääräiset velat muille euroalueella oleville

Tase-erässä ovat euromääräiset velat muille kuin vähimmäisvarantovelvoitteen alaisille luottolaitoksille.

4. Euromääräiset velat euroalueen ulkopuolelle

Tase-erässä ovat kansainvälisten organisaatioiden ja euroalueen ulkopuolella sijaitsevien pankkien tilien saldot Suomen Pankissa.

5. Valuuttamääräiset velat euroalueelle

Erään sisältyy valuuttamääräisiä varoja, jotka Valtiokonttori on tallettanut omia maksujaan varten.

6. Valuuttamääräiset velat euroalueen ulkopuolelle

Valuuttavarannon hallinnoimiseksi tehdyt repopimukset on kirjattu tähän tase-erään.

7. Myönnettyjen erityisten nosto-oikeuksien vastaerä

Tase-erä on erityisten nosto-oikeuksien (vrt. vastaavaa-puolen erä) vastaerä. Alun perin erityiset nosto-oikeudet ja niiden vastaerä olivat yhtä suuret. Kaupankäynnin seurauksena Suomen Pankin erityisiin nosto-oikeuksiin liittyvät saamiset olivat vuoden 2005 lopussa pienemmät kuin niiden vastaerä. Vastaerän suuruus on 143 milj. SDR, ja se on pysynyt vuosia samansuuruisena.

8. Eurojärjestelmän sisäiset velat

Tase-erä sisältää EKP:lle kertyvän setelitulon palautuksesta johtuvan velan.

9. Muut velat

Tase-erässä ovat siirtovelat ja muut velat.

10. Arvonmuutostili

Tase-erässä ovat maa-alueiden ja rakennusten arvonorotukset sekä kirjanpitokäytännön muutoksesta johtuvat muut arvostuserot. Lisäksi tase-erä sisältää valuuttamääräisten erien ja arvopapereiden markkinahinta-arvostuksesta syntyneet realisoitumattomat arvostusvoitot.

11. Varaukset

Suomen Pankista annetun lain 20 pykälän mukaan tilinpäätöksessä voidaan tehdä varauksia, jos se pankin rahastojen reaaliarvon turvaamiseksi taikka valuuttakurssien tai arvopapereiden markkinahintojen muutoksista aiheutuvien tuloksen vaihteluiden tasaamiseksi on tarpeen. Näiden varausten yhteismäärä on 2 293 milj. euroa. Varausten muutos koostuu tuloslaskelman eristä ”Valuuttakurssi- ja hintaerovarausten muutos”, 68 milj. euroa, sekä ”Oman pääoman reaaliarvovarausten muutos”, 76,5 milj. euroa.

Lisäksi tilinpäätöksessä on tehty varaus eläkevastuun kattamiseksi. Suomen Pankin eläkevastuun kokonaismäärä on 470 milj. euroa, ja tästä on katettu 94 % eli 442 milj. euroa.

12. Oma pääoma

Tase-erässä ovat kantarahasto ja vararahasto. Suomen Pankista annetun lain 21 pykälän mukaan tappio on katettava vararahastosta, jos pankin tilinpäätös on tappiollinen. Siltä osin kuin vararahasto ei riitä, tappio voidaan jättää kattamatta toistaiseksi. Seuraavien vuosien voitto on ensisijaisesti käytettävä kattamatta jääneiden tappioiden kattamiseen.

13. Tilikauden voitto

Tilikauden 2005 voitto oli 200 milj. euroa.

Tuloslaskelman kommentit

1. Korkotuotot

Korkotuotot olivat yhteensä 403 milj. euroa. Niistä suurin osa, 311 milj. euroa, kertyi valuuttavarannon korkotuotoista ja loput 56 milj. euroa euromääräisistä saamisista. Näistä 43 milj. euroa koostui rahapoliittisista operaatioista syntyneistä korkotuotoista ja 13 milj. euroa valuuttavarannon siirtoon perustuvasta saamisesta EKP:ltä. EKP:n seteliosuudesta, pääoma-avainten soveltamisesta ja porrastuksesta aiheutuvasta saamisesta ja velasta syntyvä korkotuotto, 33 milj. euroa, on esitetty nettomääräisenä.

2. Korkokulut

Korkokulut olivat yhteensä 73 milj. euroa. Niistä 48 milj. euroa on vähimmäisvarantotalletuksille maksettuja korkoja. Korkokuluja syntyi myös eurojärjestelmän sisäisistä veloista ja eurojärjestelmään kuulumattomien EU-keskuspankkien TARGET-saldoille maksettavista koroista, 13 milj. euroa.

3. Korkokate

Korkokate, joka oli 331 milj. euroa, lasketaan korkotulojen ja korkokulujen erotuksena.

4. Valuuttakurssimuutoksista realisoituneet voitot ja tappiot

Erä sisältää valuuttamääräisten erien myynnistä realisoituneet voitot ja tappiot. Vuonna 2005 valuuttakurssien muutoksista realisoituneet voitot olivat 67 milj. euroa.

5. Arvopapereiden realisoituneet hintaerot

Erä sisältää arvopapereiden myynnistä realisoituneet voitot ja tappiot. Jokaista arvopaperilajia tarkastellaan kirjanpidossa erikseen. Vuonna 2005 arvopapereista realisoitui niiden hinnan muutosten johdosta 1 milj. euroa voittoa.

6. Valuuttakurssi- ja hintaerovaruksen muutos

Vuonna 2005 varausta lisättiin 68 milj. euroa tilinpäätöspolitiikan mukaisesti.

7. Rahoitustulon netto-osuus

Erässä esitetään eurojärjestelmälle maksetun ja eurojärjestelmästä takaisin jaetun rahoitustulon nettosumma. Kunkin kansallisen keskuspankin rahoitustulo on laskettu käyttämällä velkapohjaa vastaan yksilöityjen varojen todellista tuottoa. Velkapohja koostuu seuraavista eristä: liikkeessä olevat setelit, rahapoliittisiin operaatioihin liittyvät euromääräiset velat luottolaitoksille, TARGET-transaktioista johtuvat eurojärjestelmän sisäiset nettovelat sekä eurojärjestelmän sisäiset nettovelat, jotka liittyvät euroseteleiden arvon kohdistamiseen eurojärjestelmän sisällä. Velkapohjaan sisältyville veloille maksetut korot vähennetään yhteenlaskettavan rahoitustulon määrästä. Yksilöidyt varat koostuvat seuraavista eristä: rahapoliittisiin operaatioihin liittyvät euromääräiset saamiset luottolaitoksilta, valuuttavarantojen siirtoon perustuva euromääräinen saaminen, TARGET-järjestelmään liittyvä nettosaaminen, euroseteleiden kohdentamiseen liittyvä nettosaaminen, pääoma-avaimen avulla laskettu rajallinen osuus kansallisen keskuspankin kullan määrästä. Kullan ei oleteta tuottavan. Kun yksilöityjen varojen määrä on enemmän tai vähemmän kuin velkapohja, erolle lasketaan tuotto käyttämällä kaikkien kansallisten keskuspankkien yksilöityjen varojen keskituottoa. Eurojärjestelmän yhteenlaskettu rahoitustulo jaetaan kansallisten keskuspankkien kesken merkityn pääoman jakoperusteen mukaisesti. Rahoitustulon netto-osuus oli 2,2 milj. euroa. Erä sisältää myös EKP:n tappion kattamisesta

vuodelta 2004 ylijääneen ja palautetun rahoitustulon osuuden.

8. Osuus EKP:n voitosta

EKP ei jakanut voittoa tilikaudelta 2004.

9. Muut keskuspankkitoiminnan tuotot

Tässä erässä ovat osingot, toimitusmaksut ja palkkiot sekä muut tuotot.

10. Muut tuotot

Tässä erässä ovat Rahoitustarkastuksen valvontamaksut, 15 milj. euroa, sekä sekalaiset muut tuotot.

11. Henkilöstökulut

Palkkakulut olivat 37 milj. euroa. Sosiaalikulut ja työnantajan eläkemaksu olivat yhteensä 12 milj. euroa.

12. Hallinnolliset kulut

Erään sisältyvät vuokrat, kokous- ja sidosryhmäkulut, ostopalveluista aiheutuneet kulut ja tarvikkeet. Lisäksi erässä on henkilöstön koulutus-, virkamatka- sekä rekrytointikuluja.

13. Poistot käyttöomaisuudesta

Poistot käyttöomaisuudesta olivat yhteensä 16 milj. euroa, ja tästä katettiin arvонkorotusrahas-
tosta 9 milj. euroa. Nettopoistoiksi jää siten Suomen Pankin osalta 6 milj. euroa. Eläkerahaston osuus poistoista oli 1 milj. euroa. Eläkerahaston tuotot ja kulut on esitetty omana eränään osana Suomen Pankin tuloslaskelmaa.

14. Setelien hankintakulut

Setelien hankintakulut olivat 3 milj. euroa.

15. Muut kulut

Muista kuluista enin osa liittyy kiinteistöjen käyttöön ja ylläpitoon.

16. Eläkerahaston tuotot

Erään sisältyvät Suomen Pankin eläkerahaston sijoitustoiminnan tuotot, 46 milj. euroa. Lisäksi erässä on Suomen Pankin ja Rahoitustarkastuk-

sen työnantajan osuudet sekä työntekijän osuus maksutulosta, 9 milj. euroa.

17. Eläkerahaston kulut

Erään sisältyvät Suomen Pankin eläkerahaston sijoitusten kulut, maksetut eläkkeet, 17 milj. euroa, hoitokulut sekä poistot.

18. Varausten muutos

Suomen Pankista annetun lain 20 pykälän mukaista oman pääoman reaaliarvovarausta karutettiin 76,5 milj. euroa. Eläkevarauksen lisäys tuloslaskelmassa oli 36 milj. euroa.

19. Tilikauden tulos

Tilikauden 2005 tulos oli 200 milj. euroa. Johdokunta esittää pankkivaltuustolle, että voitosta 134 milj. euroa siirretään käytettäväksi valtion tarpeisiin.

SUOMEN PANKIN HALLINTO JA PANKKIVALTUUSTON KÄSITTELEMIÄ ASIOITA

Johdanto

Vuoden 1999 alussa voimaan tulleen lain (214/1998) mukaan Suomen Pankin toimielimiä ovat pankkivaltuusto ja johtokunta. Pankkivaltuustoon kuuluu yhdeksän eduskunnan valitsemaa pankkivaltuutettua. Pankkivaltuuston tehtävät jakautuvat kolmeen ryhmään: valvontaan, keskeisiin hallintotehtäviin ja muihin tehtäviin. Pankkivaltuusto antaa eduskunnalle vuosittain kertomuksen Suomen Pankin toiminnasta ja hallinnosta sekä käsittelemistään tärkeimmistä asioista. Lisäksi pankkivaltuusto voi tarvittaessa antaa kertomuksia rahapolitiikan toteuttamisesta ja muusta Suomen Pankin toiminnasta.

Euroopan keskuspankin perussäännön mukaisesti Suomen Pankin ensisijaisena tavoitteena on osana Euroopan keskuspankkijärjestelmää (EKPJ) perustamissopimuksen mukaisesti pitää yllä hintavakautta ja tehtävänä toteuttaa osaltaan EKP:n neuvoston määrittelemää rahapolitiikkaa. Tehtävänä on myös huolehtia osaltaan rahahuollosta ja setelien liikkeeseenlaskusta, valuuttavarannon hallussapidosta ja hoidosta sekä maksu- ja muun rahoitusjärjestelmän luotettavuudesta ja tehokkuudesta samoin kuin osallistua sen kehittämiseen. Lisäksi Suomen Pankin tehtävänä on huolehtia toimintansa kannalta tarpeellisten tilastojen laatimisesta ja julkaisemisesta.

Pankkivaltuuston keskeisiä työskentelytapoja ovat sen kokouskeskustelut johtokunnan kanssa euroalueen rahapolitiikasta, taloudellisesta kehityksestä ja Euroopan keskuspankin rahapolitiikan toteutuksesta. Suomen Pankki näkee organisaationsa vakauden rakentajaksi sekä aktiiviseksi ja rakentavaksi EKPJ:n jäseneksi. Sen ensisijaisena tavoitteena on pitää yllä hintavakautta yhteisen edun vuoksi. Yhtenä rahoitusalan johtavista viranomaisista keskuspankki pyrkii turvaamaan rahoitusjärjestelmä vakauden ja edistämään Euroopan rahoitusmarkkinoiden yhdyntymistä.

Kertomusvuonna pankkivaltuuston kokouksissa keskusteltiin alustusten pohjalta globalistumisesta ja kansainvälisen työnjaon muuttumisesta, Intian ja Kiinan talouskasvun vaikutuk-

sista ja Kiinan keskuspankin tavoitteesta siirtyä aiempaa joustavampaan valuuttakurssipolitiikkaan, euroalueen kansantalouksien kasvun hitauteen vaikuttavista syistä ja kasvupotentiaalin mahdollisuuksista, Suomen talouden ennusteesta vuosiksi 2005–2007 mm. öljymarkkinoiden kehittymisen, kuluttajien inflaatio-odotusten, työllisyyden, tuottavuuden ja kilpailukyyn sekä julkisen talouden näkökulmasta. Lisäksi pankkivaltuustolle esiteltiin uusi kokonaistaloudellinen Suomen taloutta kuvaava yleinen tasapainomalli.

Lisäksi keskusteltiin alustusten pohjalta yleisemmin rahapolitiikan perusteista ja keskuspankkien vaihtoehtoisista strategioista rahapolitiikassa, Suomen Pankin strategiasta ja siihen liittyen Suomen Pankin tuloksen ja taseen uudelleenarvioinnista sekä euroalueen ja Suomen setelistön määrän kasvusta, asuntomarkkinoiden kehityksestä, rahoitusmarkkinoiden fuusiojärjestelyn toteutumisesta ja markkinakilpailuvaiikutuksista.

Johtokunnan voitonjakoehdotus vuodelta 2004 perustui Suomen Pankista annetun lain (214/1998) tilinpäätöstä, rahoitustuloa ja voitonjakoa koskevien säännösten lisäksi Suomen Pankin taseen rakennetta, riskiä ja voitonjakoa koskevaan periaateharkintaan. Kokouksessaan 30. maaliskuuta 2005 pankkivaltuusto päätti, että Suomen Pankkia koskevan lain (214/1998) 11 §:n 1 momentin 3 kohdan ja 21 §:n 2 momentin nojalla vuoden 2004 voitosta, 112 milj. euroa, siirretään puolet vararahaston kartuttamiseen ja toinen puoli valtion tarpeisiin.

Lainsäädäntöuudistuksia

Vuoden 2005 alussa tulivat voimaan lait (1231/2004 ja 1232/2004) Suomen Pankin virkamiehistä annetun lain ja Rahoitustarkastuksesta annetun lain muuttamisesta (HE 208/2004). Suomen Pankin virkamiehistä annettuun lakiin sisältyviä säännöksiä täsmennettiin siten, että sisäpiiriin ilmoituksen ovat velvollisia tekemään ylimpien virkamiesten lisäksi pankkivaltuuston erikseen nimeämät virkamiehet, jotka saavat

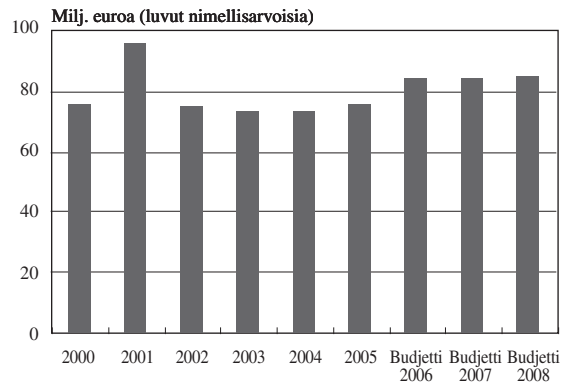
työtehtävissään säännöllisesti sisäpiiritietoja. Lisäksi lakiin otettiin myös valtion eläkelakiin tehtyjä muutoksia vastaava säännös Suomen Pankin oikeudesta antaa ja saada eläketurvan toimeenpanossa tarvittavia välttämättömiä tietoja sekä säännös Suomen Pankin virkamiesten eroamisiansä nostamisesta valtion virkamiesten eroamisikästä vastaavasti 68 ikävuoteen.

Hallinto

Eduskunnan valitsevat tilintarkastajat totesivat tilivuodelta 2004 suorittamansa tilintarkastuksen yhteenvedossa, että Suomen Pankki saavutti valuuttakurssitappioista huolimatta varaustensa turvin ja niitä purkaen voitollisen tuloksen vuonna 2004 Euroopan keskuspankista poiketen. Tilintarkastajat pitivät tarpeellisenä pankin tase-rakenteen säilyttämistä vahvana. Syksyllä 2005 johtokunta esitti pankin uuden strategian perusteella myös uuden tasepolitiikan käyttöönottoa. *Pankkivaltuusto yhtyy tilintarkastajien käsitykseen Suomen Pankin taseen vahvuuden merkityksestä valuuttakurssi- ja korkoriskien sekä mahdollisten kriisitilanteiden hallitsemisessa. Pankin tulevasta voitonjakomahdollisuuksista käytiin pankkivaltuustossa keskustelua hyväksyttäessä vuoden 2005 tilinpäätöksen perusteet. Pankkivaltuusto pitää esitettyä tasepolitiikkaa hyvänä samoin kuin sen tavoitetta vakaan voitonjaon mahdollisuudesta vakavaraisuutta vaarantamatta.*

Suomen Pankin johtokunnan joulukuussa 2004 päättämä organisaatiouudistus ja johtokunnan työnjako tulivat voimaan 1.3.2005. Pankin osastorakenne tiivistettiin kuudeksi osastoksi. Tavoitteena on, että uudistettu organisaatiorakenne tukee entistä paremmin pankin strategiaa ja resurssien käyttöä sekä parantaa toimintalueiden yhteistyötä ja tiedonkulkua. Aiempaa isommat osastokokonaisuudet selkiyttävät myös johtamisjärjestelmää ja vastuuta. Myös johtamisjärjestelmää uudistettiin vuoden 2005 aikana. Johtokunta hyväksyi uuden strategian, jossa pankin keskeiset tavoitteet on määritelty entistä täsmällisemmin. Strategian toimeenpanoa tehostetaan vuosien 2005–2006 aikana käyttöön otettavalla ns. tavoite- ja tuloskehikolla. Johtamisjärjestelmän keskeisiä osia ovat strategia, henkilömääräkehikset ja sitovat budjettikehykset, kolmen vuoden rullaava toiminnasuunnittelu, kokonaisriskien arviointi sekä tavoitteiden saavuttamisen arviot. Pankin hallinnossa siirryttiin enenevästi ostopalvelujen hyödyntämiseen mm. eläketurvan hoitopalvelujen osalta. Vuonna 2005

Kuvio 10. Suomen Pankin nettokulut 2000 – budjetti 2008

henkilöstön määrä pieneni. Pankin toimintakulut säilyivät vakaana. *Pankkivaltuusto pitää tehtyjä ratkaisuja perusteltuina.*

Keskipitkällä aikavälillä toimintakulujen arvioidaan säilyvän varsin vakaina. Arvioitu kasvu johtuu suurien tilankäytön tehostamista koskevien investointien päättymisestä ja niihin liittyvän poistolaskennan aloittamisesta. Maksettavien eläkkeiden kokonaissumma kasvaa seuraavan kolmen vuoden aikana merkittävästi vuoden 2005 tasosta. Muu osa toimintakulujen lisäyksestä selittyy setelihankintojen kasvulla.

Vakuutusosikeus antoi 25.10.2005 päätöksen eläkeiän tasa-arvoistamista koskevaan valitukseen, joka perustui pankkivaltuuston vuonna 1998 vahvistamaan eläkesääntömuutokseen. Vakuutusosikeus vahvisti oikeaksi tasa-arvoeläkkeiden laskentatavan. Samalla oikeus ratkaisi vaatimuksen 60 prosentin karttumistakuusta 30 vuoden palvelun perusteella. Tältä osin vakuutusosikeus muutti pankin tekemää eläkepäätöstä.

Johtokunta

Pankkivaltuusto päätti kokouksessaan 18. elokuuta valintaperusteista johtokunnan jäsenen viran täyttämiseksi ja käynnisti virkaanilmoittautumismenettelyn. Kokouksessaan 20. syyskuuta pankkivaltuusto esitti, että valtioneuvosto ryhtyisi toimenpiteisiin, että Suomen Pankin johtokunnan jäsenen avoimeen virkaan nimitetään johtokunnan jäsen, valtiotieteiden tohtori Sinikka Salo 16.10.2005 alkaen. Valtioneuvosto päätti esittää tasavallan presidentille pankkival-

tuuston esityksen mukaisesti Saloa. Tasavallan presidentti nimitti Salon johtokunnan jäsenen virkaan viiden vuoden toimikaudeksi 16.10.2005 alkaen.

Kertomusvuoden päättyessä johtokunnan jäsenillä oli seuraavat viranhoitoon liittyvät jäsenyydet:

Johtokunnan puheenjohtaja *Erkki Liikanen*
Euroopan keskuspankin neuvosto ja yleisneuvosto, jäsen

Kansainvälinen valuuttarahasto, hallintoneuvoston jäsen

Johtokunnan varapuheenjohtaja *Matti Louekoski*

Rahoitustarkastus, johtokunnan puheenjohtaja

Vakuutusvalvontavirasto, johtokunnan jäsen
Euroopan keskuspankin neuvosto, pääjohtajan varajäsen

Kansainvälinen valuuttarahasto, hallintoneuvoston varajäsen

Johtokunnan jäsen *Sinikka Salo*
Euroopan keskuspankkijärjestelmä, kansainvälisten suhteiden komitea (IRC), jäsen

Johtokunnan jäsen *Pentti Hakkarainen*
Euroopan unionin talous- ja rahoituskomitea (EFC), jäsen

Kansainvälinen valuuttarahasto, tarkastusvaliokunta (EAC) puheenjohtaja.

Lisäksi johtokunnan jäsenillä oli muita sivutoimia ja luottamustehtäviä, jotka pankkivaltuusto on Suomen Pankista annetun lain (214/1998) 17 §:n nojalla hyväksynyt.

Pankkivaltuuston kokoonpano

Pankkivaltuutettuina toimivat vuoden 2005 alkaessa seuraavat eduskunnan valitsijamiesten valitsemat henkilöt:

Kanerva, Ilkka, valtiotieteiden maisteri
Ala-Nissilä, Olavi, kauppatieteiden maisteri
Zyskowicz, Ben, oikeustieteen kandidaatti
Alho, Arja, valtiotieteiden tohtori
Andersson, Janina, valtiotieteiden maisteri
Heinäluoma, Eero, puoluesihteeri
Kiviniemi, Mari, valtiotieteiden maisteri
Anttila, Sirkka-Liisa, hallintonotaari
Korhonen, Martti, pääluottamusmies.

Puheenjohtajana toimi pankkivaltuutettu Olavi Ala-Nissilä ja varapuheenjohtajana pankkivaltuutettu Eero Heinäluoma. Työjaoston kolmantena jäsenenä toimi pankkivaltuutettu Ilkka Kanerva.

Eduskunta myönsi pyynnöstä vapautuksen pankkivaltuuston jäsenyydestä oikeustieteen kandidaatti Ben Zyskowiczille, valtiotieteiden maisteri Mari Kiviniemelle ja puoluesihteeri Eero Heinäluomalle. Toimittamissaan täydennysvaaleissa eduskunta valitsi huhtikuun 26. päivänä yhteiskuntatieteiden maisteri *Jyrki Kataisen* Zyskowiczin sijaan, syyskuun 9. päivänä maanviljelijä *Timo Kallin* Kiviniemen sijaan ja syyskuun 27. päivänä yhteiskuntatieteiden ylioppilas *Jouni Backmanin* Heinäluoman sijaan pankkivaltuutettujen toimikauden jäljellä olevaksi ajaksi.

Kokouksessaan 28. syyskuuta pankkivaltuusto valitsi varapuheenjohtajakseen yhteiskuntatieteiden ylioppilas Jouni Backmanin.

Pankkivaltuuston sihteerinä toimi varatuomari *Anton Mäkelä* ja neuvonantajana valtiotieteiden tohtori *Jaakko Kiander*.

Tilintarkastajat

Eduskunta toimitti 8. helmikuuta Suomen Pankin tilintarkastajien ja heidän varajäsentensä vaalin ja valitsi tilintarkastajiksi vuoden 2005 tilejä tarkastamaan seuraavat henkilöt:

Bryggare, Arto, kansanedustaja
Vanhanen, Veli, KHT
Kiviranta, Esko, kansanedustaja
Koskela, Markku, KHT
Seppälä, Timo, kansanedustaja.

Tilintarkastajien varajäsenet:

Huovinen, Susanna, kansanedustaja
Kuusiola, Arto, KHT
Lintilä, Mika, kansanedustaja
Kauppinen, Keijo, KHT
Nepponen, Olli, kansanedustaja.

Eduskunta myönsi pyynnöstä vapautuksen tilintarkastajan tehtävästä kansanedustaja Susanna Huoviselle ja toimitti 27. syyskuuta täydennysvaalin, jossa se valitsi lääketieteen ja kirurgian tohtori *Sinikka Mönkäreen* tilintarkastajien varajäseneksi.

Tilintarkastajat valitsivat 23. toukokuuta puheenjohtajakseen kansanedustaja Timo Seppälän ja ottivat sihteerikseen professori *Kalervo Virtasen*.

Tilintarkastus

Vuoden 2004 valtiopäivillä valitut tilintarkastajat, talousjohtaja *Matti Saarinen*, agronomi, varatuomari *Esko Kiviranta*, professori, KHT *Reino Majala*, toimitusjohtaja *Timo Seppälä* ja KHT *Veli Vanhanen* suorittivat 15.–18. maaliskuuta Suomen Pankin tilinpäätöksen ja kirjanpidon sekä hallinnon tarkastuksen tilivuodelta 2004.

KHT-yhteisö Ernst & Young suoritti Euroopan keskuspankkijärjestelmän perussäännön artiklan 27 mukaisen pankin kirjanpidon ja tilinpäätöksen tarkastuksen, josta laadittuun raporttiin tilintarkastajat perehtyivät. Tilintarkastajien lausunnon mukaisesti pankkivaltuusto vahvisti kokouksessaan 30. maaliskuuta pankin tuloksen ja taseen vuodelta 2004.

RAHOITUSTARKASTUS

Johdanto

Rahoitustarkastuksen (Rata) toiminnan tavoitteena on rahoitusmarkkinoiden vakaus ja luottamuksen säilyminen rahoitusmarkkinoiden toimintaan. Tehtävänä on valvoa Rahoitustarkastuksen valvottaviksi säädettyjen ja muiden rahoitusmarkkinoilla toimivien toimintaa sekä ohjata lisäksi toimijoita noudattamaan toiminnassaan hyviä menettelytapoja sekä edistää tietämystä rahoitusmarkkinoista.

Vuonna 2003 heinäkuun 1. päivänä voimaan tulleen lain (587/2003) mukaan Rahoitustarkastus toimii hallinnollisesti Suomen Pankin yhteydessä, mutta on päätöksenteossaan riippumaton pankista. Vastuu Rahoitustarkastuksen toiminnan yleisen tarkoituksenmukaisuuden ja tehokkuuden valvonnasta on pankkivaltuustolla ja yleinen ohjausvastuu Rahoitustarkastuksen johtokunnalla. Pankkivaltuuston tehtävänä on nimittää Rahoitustarkastuksen johtokunta. Johtokunta toimittaa pankkivaltuustolle vuotuisen kertomuksen Rahoitustarkastuksen toiminnasta ja vähintään kerran vuodessa kertomuksen toiminnalle asetetuista tavoitteista ja niiden toteutumisesta¹. Pankkivaltuusto voi harkintansa mukaisesti sisällyttää vuotuis kertomuksen asioita tähän eduskunnalle annettavaan kertomukseen ja halutessaan käsitellä tavoitteista ja niiden toteutumisesta annettua johtokunnan kertomusta osana tätä kertomusta. Tällä tavoin on mahdollista saattaa yhteiskunnallisesti merkittävät Rahoitustarkastuksen toimintalinjaukset ja ratkaisut tarvittaessa myös eduskunnan keskustelun kohteeksi.

Kertomusvuonna on ollut käynnissä useita vielä vuoden 2006 puolellakin jatkuvia isoja lainsäädäntöhankkeita, joihin Rahoitustarkastus on osallistunut. Tällaisista vielä jatkuvista hankkeista mainittakoon luottolaitoksia ja sijoituspalveluyrityksiä koskeva vakavaraisuus uudistus (ns. Basel II / CAD III) sekä rahoitusvälineiden markkinoita koskevan direktiivin (MiFID) täytäntöönpano kotimaan lainsäädännössä.

Kertomusvuonna annettiin eräitä, lähinnä arvopaperimarkkinoiden toiminnan tehokkuutta ja luotettavuutta lisääviä lakimuutoksia.

Direktiivi markkinoiden väärinkäytön estämisestä (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi sisäpiirikaupoista ja markkinoiden manipuloinnista) saatettiin osaksi kansallista lainsäädäntöä 1.7.2005 voimaan tulleilla lakimuutoksilla. Arvopaperimarkkinalakia muutettiin lailla 297/2005 lisäämällä ja tarkistamalla keskeisiä markkinoiden väärinkäytön estämiseen liittyviä säännöksiä. Lakiin lisättiin säännökset sisäpiiritiedon käytöstä ja kurssin vääristämisestä sekä säännökset arvopaperinvälittäjän velvollisuudesta ilmoittaa Rahoitustarkastukselle epäilyttävistä arvopaperikaupoista. Laki tarkentaa myös listayhtiöiden jatkuvaa tiedonantovelvollisuutta sekä sisäpiiriläisten ilmoitusvelvollisuutta ja sisäpiirirekistereitä koskevia säännöksiä. Rahoitustarkastuksesta annettua lakia muutettiin samassa yhteydessä lailla 299/2005. Laki laajentaa Rahoitustarkastuksen valvontaja tutkintavaltuuksia. Rahoitustarkastuksella on markkinoiden väärinkäyttötapauksissa oikeus saada valvonnan edellyttämiä tietoja aiempaa laajemmin. Rahoitustarkastuksen oikeus saada tietoja koskee paitsi valvottavia ja muita rahoitusmarkkinoilla toimivia myös muuta henkilöä, jolla voidaan perustellusta syystä olettaa olevan markkinoiden väärinkäytön valvonnan edellyttämää tietoa. Lakiin lisättiin myös säännökset kahdesta uudesta hallinnollisesta seuraamuksesta eli rikemaksusta ja seuraamusmaksusta. Ri-

¹ Rahoitustarkastuksen toimintakertomus ja johtokunnan kertomus pankkivaltuustolle ovat saatavissa Ratan kotisivulta <http://www.rahoitustarkastus.fi/Fin/Tiedotus/etusivu.htm>.

kemaksun Rahoitustarkastus voi määrätä itse. Seuraamusmaksun määrää markkinaoikeus Rahoitustarkastuksen hakemuksesta.

Ns. esitedirektiivi (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2003/71/EY arvopapereiden yleisölle tarjoamisen tai kaupankäynnin kohteeksi ottamisen yhteydessä julkistettavasta esitteestä) puolestaan saatettiin osaksi kansallista lainsäädäntöä arvopaperimarkkinain muuttamisesta annetulla lailla 448/2005, joka niin ikään tuli voimaan 1.7.2005. Lakiin sisältyviä säännöksiä arvopapereiden liikkeeselaskua koskevasta tiedonantovelvollisuudesta muutettiin. Tiedonantovelvollisuus koskee nyt yleensä arvopapereiden tarjoamista, ei pelkästään uusien arvopapereiden liikkeeselaskutilanteita.

Listalleotto- ja tarjousesitteet eivät enää eroa sisällöllisesti toisistaan, eikä niistä säädetä erikseen. Esitteen sisältövaatimukset ovat samat riippumatta siitä, onko kyse arvopapereiden tarjoamisesta vai niiden listaamisesta. Esite voidaan kuitenkin edelleenkin nimetä tarjous- tai listalleottoesitteeksi, kunhan nimi ei ole harhaanjohtava. Rahoitustarkastukselle säädettiin velvollisuus pitää kokoneita sijoittajia koskevaa rekisteriä. Rekisteriin merkityille sijoittajille voidaan tarjota arvopapereita ilman velvollisuutta julkistaa esite. Samassa yhteydessä Rahoitustarkastuksesta annettua lakia muutettiin lailla 449/2005. Lakiin sisältyvää Rahoitustarkastuksen tietojensaantioikeutta täydennettiin esitedirektiivin vaatimuksia vastaavasti.

Rahoitustarkastuksen johtajana toimi kauppatieteiden maisteri *Kaarlo Jännäri*.

Rahoitustarkastuksen johtokunnan puheenjohtajana toimi Suomen Pankin ehdotuksesta jäseneksi nimitetty Suomen Pankin johto kunnan varapuheenjohtaja *Matti Louekoski*, varajäsenenään osastopäällikkö *Heikki Koskenkylä*. Varapuheenjohtajana toimi valtiovarainministeriön ehdotuksesta jäseneksi nimitetty lainsäädäntöjohtaja *Pekka Laajanen*. Muut johtokunnan jäsenet olivat valtiovarainministeriön ehdotuksesta jäseneksi nimitetty finanssineuvos *Heikki Solttila* ja varajäseneksi nimitetty lainsäädäntöneuvos *Ilkka Harju*, sosiaali- ja terveysministeriön ehdotuksesta jäseneksi nimitetty ylijohtaja *Tarmo Pukkila* ja varajäseneksi nimitetty hallitusneuvos *Katriina Lehtipuro*, sekä rahoitustarkastuslain nojalla Rahoitustarkastuksen johtaja *Kaarlo Jännäri* ja Vakuutusvalvontaviraston ylijohtaja *Hely Salomaa*.

Johtokunnan sihteerinä toimi kertomusvuonna Rahoitustarkastuksen päälakimies *Markku Lounatvuori*.

Rahoitusmarkkinoiden vakaus ja Rahoitustarkastuksen toiminta

Rahoitustarkastuslain (RataL) mukaan Rahoitustarkastuksen (Rata) toiminnan tavoitteena on rahoitusmarkkinoiden vakaus ja luottamuksen säilyminen rahoitusmarkkinoiden toimintaan. Ratan tehtävänä on valvoa sen valvottavaksi säädettyjen ja muiden rahoitusmarkkinoilla toimivien toimintaa laissa säädetyllä tavalla. Rahoitustarkastus valvoo mm. pankkien, sijoituspalveluyritysten, rahastoyhtiöiden ja pörssin toimintaa ja taloudellista tilaa. Lisäksi Ratan tehtävänä on ohjata rahoitusmarkkinoilla toimivia noudattamaan toiminnassaan hyviä menettelytapoja sekä edistää tietämystä rahoitusmarkkinoista. Rahoitustarkastus valvoo myös, miten listayhtiöt noudattavat tiedonantovelvollisuuttaan.

Rahoitustarkastus arvioi omassa vuosikertomuksessaan, että Suomen rahoitusmarkkinoiden tila pysyi hyvänä ja vakaana vuonna 2005. Ratan mukaan Suomen rahoitusjärjestelmän kyky kestää häiriöitä näyttää edelleen varsin tyydyttävältä ja suomalaiset pankit ovat kansainvälisessä vertailussa varsin vakavaraisia.

Eduskunnan pankkivaltuusto yhtyy Ratan näkemykseen Suomen rahoitusmarkkinoiden vakaudesta ja pankkien hyvästä tilasta. Samalla pankkivaltuusto haluaa kuitenkin kiinnittää huomiota niihin kasvaviin riskeihin, joita asuntoluottokannan ja asuntoluottojen koon nopeasta kasvusta voi seurata.

Rahoitusmarkkinoiden kehitys kertomusvuoden aikana

Vuosi 2005 oli rahoitusmarkkinoiden kannalta varsin hyvä niin Suomessa kuin muuallakin. Vakautta uhkaavia kriisejä ei ilmaantunut. Luottamus rahoitusmarkkinoiden toimintaan oli hyvä.

Suomalaiset pankit ovat kansainvälisessä vertailussa edelleen varsin vakavaraisia. Pankkisektorin vakavaraisuus säilyi keskimäärin varsin hyvänä, ja tappiopuskurit olivat pankkien riskeihin nähden riittävät. Valvottavien riskienhallinta oli pääosin tyydyttävästi järjestetty. Suomen rahoitusjärjestelmän kyky kestää ulkopuolisia häiriöitä näyttää varsin tyydyttävältä myös erillisten stressitestien valossa.

Suomalaisilla pankeilla oli luottotappioita ja järjestämättömiä saatavia erittäin vähän. Kertomusvuoden aikana pankkien korkomarginaali kuitenkin kaventui edelleen. Pankkien korkokate

säilyi silti hyvänä, koska erityisesti kotitalouksille myönnettyjen asuntoluottojen määrä kasvoi nopeasti.

Vaikka rahoitusmarkkinoiden ja pankkien tila oli hyvä, rahoitusmarkkinoiden kehityksessä oli aiempaa enemmän huolestuttavia piirteitä. Merkittävin näistä oli asuntoluottojen kysynnän ja tarjonnan nopean kasvun jatkuminen edelleen. Luottojen kysyntää pitivät yllä alkuvuoden markkinakorkojen alhaisuus ja pankkien välinen raju kilpailu markkinaosuuksista. Uusien asuntoluottojen korkomarginaalit olivat kapeampia kuin koskaan.

Korkomarginaalien supistumisesta huolimatta pankkisektorin kannattavuus säilyi hyvänä ja vakavaraisuus vahvana.

Ratan valvottavien vakavaraisuus ja riskinkantokyky olivat edelleen hyvät, vaikka pankkien vakavaraisuussuhdeluvut heikkenivätkin vuonna 2005 hienoisesti. Stressitestien mukaan pankkisektorin riskinkantokyky kestää varallisuushintojen suurenkin laskun sekä pitkien korkojen nousun.

Pankkien riskejä lisää tulevaisuudessa lainakannan nopea kasvu. Rahoitustarkastus kehottikin pankkeja kiinnittämään huomiota riskienhallintaan, sillä luottoriskitarkastukset ja syksyllä tehty laaja kotitalousluottoselvitys osoittivat joidenkin kotitalouksien mahdollisesti jo ylivelkaantuneen ja pankkien luottoriskien kasvaneen luottokriteereiden löystymisen myötä.

Rahoitustarkastuksen toiminnalle asetettujen tavoitteiden toteutuminen

Rahoitusmarkkinoiden vakaus perustuu rahoituspalveluiden tarjoajien taloudellisten toimintaedellytysten säilymiseen ja riittävään kykyyn kestää ulkoisia markkinahäiriöitä. Rahoitustarkastus arvioi riskinkantokyvyn riittävyttä ja alalla toimivien yritysten hallinnon luotettavuutta. Viime vuosina valvottavien vakavaraisuus ja riskinkantokyky ovat Ratan arvion mukaan olleet hyvät. Lisäksi valvottavien sisäinen valvonta ja riskienhallinta ovat toimineet kohtuullisesti.

Rahoitustarkastuksen käsityksen mukaan listayhtiöt noudattavat tiedonantovelvollisuuttaan tällä hetkellä Suomessa vähintäänkin tyydyttävästi. Yksittäisistä tiedottamisongelmista ja IFRS-tilinpäätösnormien käyttöönottoon liittyvästä epävarmuudesta huolimatta yleisön luottamuksessa taloudelliseen informaatioon ei havaittu suuria ongelmia.

Tarkastus- ja valvontahavaintojen sekä tehtyjen asiakasvalitusten perusteella voi päätellä, että valvottavien – niin pankkien, sijoituspalveluyritysten kuin rahastoyhtiöidenkin – menettelytavat ovat tällä hetkellä pääosin asianmukaiset. Puutteet ovat yksittäisiä, eikä Rahoitustarkastus ole erityisen huolestunut tilanteesta.

Kertomusvuoden aikana tutkittiin lukuisia markkinoiden väärinkäytösepäilyjä. Näistä valtaosa koski epäilyä sisäpiiritiedon väärinkäytöstä tai tiedonantovelvollisuuden laiminlyönnistä. Vuonna 2005 voimaan tulleet markkinoiden väärinkäyttöä koskevat muutokset lainsäädännössä paransivat entisestään Rahoitustarkastuksen tutkintavaltuuksia.

Rahoitustarkastus avasi verkkopalvelussaan säästäjille ja sijoittajille suunnatut asiakasvalitussivut ja alkoi samalla julkaista varoituslistoja ja epäilyttävistä palveluntarjoajista. Epäilyttävä palveluntarjonta lisääntyi vuonna 2005 huolestuttavasti. Yleisöä varoitettiin, jotta mahdolliset huijausyritykset tunnistettaisiin jo ennakolta.

Peruspankkipalveluiden saatavuus ja hinnoittelu pysyivät Rahoitustarkastuksen selvityksen mukaan ennallaan. Rahoitustarkastuksen tietoon ei ole tullut tapauksia, joissa pankki olisi perusteetta kieltäytynyt tarjoamasta peruspankkipalveluja.

Poliisi sai vuoden 2005 aikana purettua arvopaperimarkkinatapausten tutkintaruuhkaansa. Samalla Rahoitustarkastuksen poliisille tekemien tutkintapyyntöjen samoin kuin Rahoitustarkastuksessa tutkinnassa olleiden arvopaperimarkkinoiden väärinkäytösepäilyihin liittyneiden tapausten määrä väheni.

EU-tason sääntely

Euroopan unionin rahoituspalvelujen toimintasuunnitelmaan (FSAP) sisältyvä laaja lainsäädäntötyö eteni uusina direktiiveinä varsin hyvin. EU-asetukset ovat ilman kansallista toimeenpanoa heti voimassa olevaa lainsäädäntöä kaikissa jäsenmaissa. Kansainväliset tilinpäätösstandardit eli ns. IFRS-säännökset astuivat EU-asetuksella voimaan vuoden 2005 alusta ja koskevat kaikkia pörssissä noteerattuja yhtiöitä eli listayhtiöitä. IFRS-normit perustuvat periaatteisiin, eivät yksityiskohtaisiin säännöksiin. Standardien hyväksymisen edellytyksenä on kuitenkin niiden noudattamisen valvonta. EU:ssa valvonta hoidetaan kansallisesti. Vaikka standardit ovat jo voimassa, valvonta on monessa maassa edelleen järjestämättä. Suomessa tehtävä on annettu Rahoitustarkastukselle, ja Rata onkin panostanut

merkittävästi uuden, juuri käynnistyneen tehtävän hoitoon. Vuoden 2005 alusta Rahoitustarkastuksen tehtäväksi tuli listayhtiöiden tilinpäätösten valvonta (IFRS-valvonta).

Pohjoismainen rahoitusmarkkinaintegraatio

Valvojien välisellä yhteistyöllä ei pystytä kompensoimaan sitä tosiasiaa, etteivät kaikki rahoitusmarkkinoiden toiminnot enää ole suoraan kansallisen valvojan toimivallan alaisia. Toimintojen ulkoistaminen ja toiminnan laajentaminen yli perinteisten rajojen ovat lisääntyneet ja omalta osaltaan kasvattaneet rahoitusjärjestelmään riskialttiutta.

Monista käytännön esteistä huolimatta Euroopan rahoitusmarkkinoiden yhdentyminen tulee jatkumaan ja maiden rajat ylittävät yritys-järjestelyt lisääntyvät. EU:n uusien jäsenmaiden rahoitussektorit ovat suurelta osin ulkomaisessa omistuksessa. Suomessa Nordean ja Helsingin pörssin kuulumisen Ruotsia juridisena kotipaikkanaan pitäviin konserneihin synnyttää kysymyksiä kansallisen valvonnan mahdollisuuksista edistää vakautta ja luottamusta tehokkaasti. Pohjoismaissa tarvitaan tiivistä valvontayhteistyötä, koska monikansallisten pankkien riskit eivät ole yhden valvojan hallittavissa. Ratan on seurattava Suomen rahoitusmarkkinoiden vakautta riippumatta niillä toimivien yritysten omistuspohjasta.

Pohjoismainen valvontayhteistyö jatkui kertomusvuonna edelleen tiiviinä ja painottui Nordea-konsernin ja Sampo-konsernin valvontaan. Rahoitustarkastus valvoo Nordea Pankki Suomea ja osallistuu lisäksi muiden pohjoismaisten valvojien kanssa koko Nordea-konsernin valvontayhteistyöhön, jota koordinoi Ruotsin valvoja (Finansinspektionen). Maiden rajat ylittävien rahoitusryhmittymien valvonnassa on olennaista, että pohjoismaiset ja myös Baltian valvojat tekevät tiivistä yhteistyötä.

Pohjoismainen yhteistyö rahoitusmarkkinoiden infrastruktuurin valvonnassa on lisääntynyt markkinapaikkojen yhdennyttyä. Tanskan viranomaisen (Finanstilsynet) tuli vuonna 2005 mukaan Ruotsin valvontaviranomaisen (Finansinspektionen) ja Rahoitustarkastuksen rinnalle OMX-konsernin valvontaan. Valvontayhteistyön tavoitteena on yhtenäistää ja tehostaa konsernin eri yhtiöiden valvontaa Suomessa, Ruotsissa ja Tanskassa.

Nordean valvonta tiiviissä pohjoismaisessa yhteistyössä sujui Ratan arvion mukaan vuonna 2005 hyvin. Yhteistyö Vakuutusvalvontaviraston

kanssa syventyi edelleen erityisesti Sammon valvonnassa.

Pohjoismainen yhteistyö Sammon valvonnassa toimi niin ikään hyvin. Rahoitustarkastus valvoo Sampo-ryhmää yhteistyössä Vakuutusvalvontaviraston, Ruotsin valvontaviranomaisen (Finansinspektionen) ja muiden pohjoismaisten viranomaisten kanssa. Myös Baltian valvojat ovat yhteistyössä mukana.

Rahoitustarkastuksen toiminnan yleinen tehokkuus ja voimavarojen riittävyys

Rahoitusmarkkinoiden valvonnan tehokkuus- ja osaamisvaatimukset ovat kasvaneet viime vuosina. Samanaikaisesti Rahoitustarkastuksen uudet tehtävät ja valvonnan uudistukset luovat paineita sen voimavarojen käyttöön ja riittävyteen.

Rahoitustarkastuksen uusia tehtäviä on listayhtiöiden tilinpäätösten valvonta, joka tuli Ratalle vuoden 2005 alusta. Uusiin tehtäviin kuuluu niin ikään vuonna 2003 Rahoitustarkastuksesta annettuun lakiin tullut velvoite edistää yleisön tietämystä rahoitusmarkkinoista. Menossa oleva vakavaraisuus uudistus (ns. Basel II) muuttaa ratkaisevasti vakavaraisuusvalvontaa ja sen käytäntöjä. Voimavaroja sitoutuu myös kansainväliseen yhteistyöhön mm. Euroopan arvopaperimarkkinavalvojien komiteassa (CESR) ja Euroopan pankkivalvojien komiteassa (CEBS).

Rata onnistui kertomusvuoden aikana sopeutumaan muuttuneeseen tehtäväkenttään ilman henkilöstömäärän kasvattamista. Ratan vakanssien määrä pysyi edellisvuotisella tasolla. Ratan on tiivistänyt yhteistyötään Vakuutusvalvontaviraston kanssa, ja sitä kehitetään edelleen sekä Sammon että nyt myös OP-ryhmän ja Pohjolan valvonnassa.

Eduskunnan pankkivaltuuston arvio Ratan toiminnasta

Rahoitustarkastuksesta annettu laki säättää eduskunnan pankkivaltuustolle vastuun valvoa Ratan toiminnan tarkoituksenmukaisuutta ja tehokkuutta. Tarkoituksenmukaisuuden valvonnalla tarkoitetaan sen arvioimista, miten Ratan toiminnan laissa säädetty tavoite on toteutunut siltä osin kuin Rata on voinut siihen tehtävänsä puitteissa vaikuttaa. Toiminnan yleisen tehokkuuden valvonnalla tarkoitetaan erityisesti Ratan henkilöstömäärän ja talousarvion yleisen kehityksen seuranta suhteessa Ratan tehtäviin.

Oman arvionsa mukaan Rata on toiminnallaan edistänyt markkinoiden toimintavarmuutta ja valvottavien toimijoiden hallinnon luotettavuutta. Ratan mukaan sen valvottavien riskinkantokyky suhteessa niiden ottamiin riskeihin on riittävä ja suomalaiset pankit kansainvälisessä vertailussa varsin vakavaraisia. Tämän vuoksi Suomen rahoitusjärjestelmän kyky kestää on varsin tyydyttävä. *Pankkivaltuuston mielestä tämä arvio on perusteltu.*

Eduskunnan pankkivaltuusto katsoo, että Rata on toiminnallaan edistänyt rahoitusmarkkinoiden toimintavarmuutta ja valvottavien hallinnon luotettavuutta.

Pankkivaltuusto yhtyy myös Ratan näkemykseen Suomen rahoitusmarkkinoiden vakaudesta ja pankkien hyvästä tilasta. Pankkien vakavaraisuus on erinomainen ja luotto- ja korkoriskit ovat hallinnassa. Samalla pankkivaltuusto haluaa kuitenkin edellisvuotiseen tapaan kiinnittää huomiota niihin velallisille ja koko kansantaloudelle aiheutuviin riskeihin, joita nopeaan lainakannan kasvuun ja erityisesti aiempaa suurempiin asuntolainoihin liittyy.

Pankkivaltuusto katsoo, että Ratan resurssit ovat sen perustehtävää ajatellen sopivalla tasolla, joskin eräät poikkeukselliset valmistelutehtävät saattaisivat puoltaa resurssien lisäämistä. Tällaisia ovat kansainvälisten tilinpäätösstandardien ja uuden nk. Basel II -vakavaraisuuskehikon käyttöönoton valmistelu.

Aiempina vuosina sisäpiiririkkomusten ja muiden taloudellisten väärinkäytösten selvittäminen on kärsinyt siitä, ettei poliisilla ole ollut riittävästi resursseja talousrikostutkintaan. Tässä suhteessa tilanne näyttää parantuneen kertomusvuoden aikana, mitä pankkivaltuusto pitää hyvänä.

Pankkivaltuusto kiinnitti vuonna 2005 huomiota pankkipalvelumaksuihin. Ratan vuonna 2005 tekemän selvityksen mukaan useimpien pankkiasiakkaiden palvelumaksut ovat kohtuullisia tai jopa edullisia. Pankkivaltuusto toivoo, että Rata jatkaa palvelumaksujen tason ja kohtuuhintaisten pankkipalvelujen saatavuuden seuraamista edelleen.

Helsingissä 24. päivänä maaliskuuta 2006

MARI KIVINIEMI

**JOUNI BACKMAN
ARJA ALHO
JANINA ANDERSSON
JYRKI KATAINEN**

**JYRI HÄKÄMIES
SIRKKA-LIISA ANTTILA
TIMO KALLI
MARTTI KORHONEN**

Anton Mäkelä

